

ΙΛΙΞΟΣ

Ο απαισιόδοξος διακρίνει
την δυσκολία σε κάθε ευκαιρία.
Ο αισιόδοξος διακρίνει
την ευκαιρία σε κάθε δυσκολία.

Ουΐνστον Τσώρτσιλ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

από τις Θεοσοφικές Εκδόσεις

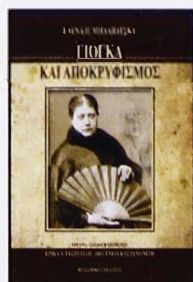
Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ
Η Φωνή της Σιγής

Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ
**Το Κλειδί
της Θεοσοφίας**

Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ
**Τα Πρώτα Βήματα
στον Αποκρυφισμό**

Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ
**ΓΙΟΓΚΑ
ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΥΦΙΣΜΟΣ**
(Ανθολογία Εσωτερικής Γνώσης)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΧΕΙΜΑΡΑΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Βουκουρεστίου 25 Κωδ. Ταχ. 106 71, Αθήνα Αττικής, Κωδικός:4311

Τηλ. 210 36.20.702 - 210 36.10.961 Fax: 210 36.10.961

www.theosophicalsociety.gr

email(περιοδικού): ilisos@theosophicalsociety.gr

email(Εταιρείας): info@theosophicalsociety.gr

Διανέμεται δωρεάν στα μέλη

Ιδρυτής + ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ιδιοκτησία - Έκδοση: Θεοσοφική Εταιρεία εν Ελλάδα

Εκδότης - Διευθυντής: Θεόδωρος Κατσιφής

Σύνταξη / Επιμέλεια ύλης: Ιφιγένεια Κασταμονίτη

ΙΟΥΛΙΟΣ – ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ – ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2013

Ο άνθρωπος που παραμελεί την αλήθεια που υπάρχει στην ψυχή του και ακολουθεί το νεκρό της γραμμά, είναι υπηρέτης του χρόνου. Όταν ο στενόμυαλος στερηθεί τα πλούτη του, οι λειτουργίες του καταστρέφονται σαν τα ρυάκια που στεγνώνουν τις ζεστές εποχές. Μην παραπονιέσαι για την επιβίωσή σου. Η Φύση θα φροντίσει. Όταν γεννιέται ένα πλάσμα, τα στήθη της μητέρας παράγουν γάλα.

Ποιος έδωσε στον κύκνο την λευκότητά του, στον παπαγάλο τα χρυσοπράσινα φτερά του, στο παγώνι τις αποχρώσεις των χρωμάτων της ίριδας; Εκείνος που πρόβλεψε για όλα αυτά, δεν θα προβλέψει και για σένα; Όλη η καλή τύχη ανήκει στον άνθρωπο με τον ευχαριστημένο νοου. Δεν είναι όλος ο κόσμος καλυμμένος με δέρμα στα μάτια εκείνου που φορά παπούτσια;

*Έλενα Π. Μπλαβάτσου
(Βιβλίο Γενεθλίων, Κανόνων και Αξιωμάτων)*

Η ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Ιδρύθηκε στις 17 Νοεμβρίου 1875 στη Ν.Υόρκη από την Ε.Π.Μπλα-βάτσου και τον συντ/χη Χ.Σ. Όλκοττ. Η σημερινή έδρα της βρίσκεται στο Adyar, Madras – India. Σκοποί της είναι:

1. Ο σχηματισμός ενός πυρήνα της Παγκόσμιας Αδελφότητας της Ανθρωπότητας, χωρίς διάκριση φυλής, πίστης, γένους, τάξης ή χρώματος.
2. Η ενθάρρυνση της συγκριτικής μελέτης των θρησκειών, της φιλοσοφίας και της επιστήμης.
3. Η έρευνα των ανεξερεύνητων νόμων της φύσης και των δυνάμεων που βρίσκονται σε λανθάνουσα κατάσταση μέσα στον άνθρωπο.

Θεοσοφία είναι το σώμα της αλήθειας που αποτελεί τη βάση όλων των θρησκειών, και του οποίου δεν μπορεί κανείς να διεκδικήσει την αποκλειστικότητα. Προσφέρει μια φιλοσοφία που κάνει τη ζωή κατανοητή και εκθέτει τη δικαιοσύνη και την αγάπη που καθοδηγούν την εξέλιξή της. Τοποθετεί τον θάνατο στη σωστή του θέση, σαν επαναληπτικό επεισόδιο σε μια ατελείωτη ζωή που ανοίγει την είσοδο σε μια πληρέστερη και λαμπρότερη ύπαρξη. Αποκαθιστά την επιστήμη του Πνεύματος στον κόσμο, διδάσκοντας ότι το Πνεύμα είναι ο αληθινός εαυτός του ανθρώπου, ενώ ο νους και το σώμα είναι οι υπηρέτες του. Φωτίζει τις Γραφές και τα δόγματα των θρησκειών και αποκαλύπτει τις κρυμμένες έννοιές τους.

Το Ελληνικό τμήμα της Θ.Ε. ιδρύθηκε αρχικά στην Κέρκυρα, το 1877, από τους κκ Όθωνα Αλεξάνδρου, Αλέξανδρο Ρομπότη, Δημήτριο Σοφοκλή, Κόντη Γκονέμη και Πασκουάλε Μενελάου. Υπό τη σημερινή μορφή της ως «Θεοσοφική Εταιρεία εν Ελλάδι», είναι σωματείο μη κερδοσκοπικό, νομίμως αναγνωρισμένο με την υπ' αρ. 8187/1946 απόφαση του Πρωτοδικείου Αθηνών. Εφόσον η Θ.Ε. έχει εξαπλωθεί ευρύτατα ανά τον πολιτισμένο κόσμο, και εφόσον άτομα όλων των θρησκειών έχουν γίνει μέλη της χωρίς να εγκαταλείψουν τα ιδιαίτερα δόγματά τους, τις διδασκαλίες και την πίστη τους, θεωρείται καλό να τονισθεί το γεγονός ότι δεν υπάρχει κανένα δόγμα, καμία γνώμη οποιουδήποτε που να δεσμεύει με οποιονδήποτε τρόπο, οποιουδήποτε μέλος της Θ.Ε. Η αποδοχή των τριών αντικειμενικών σκοπών της είναι ο μόνος όρος για να γίνει κανείς μέλος της.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

Radha Burnier: Η Ζωή είναι Ενότητα	σελ.4
Αντώνης Παπαναστασόπουλος; Σοφία Μενάνδρου	9
Ρένα Κεφαλούδη: Κοινωνικοπολιτικές Σχέσεις και Θρησκεία	16
Κατερίνα Πιτσουλάκη: Περί Τέχνης	22
Ricardo Lindemann: Η Προέλευση της Θεοσοφίας.....	32
Από την Άχρονη Σοφία: Περί Δικαιοσύνης	42
+ Στυλιανός Τάκας: Η Ψυχική Κάθαρση.....	44
Theosophy Ezine: Ποια Ελευθερία;.....	52
Γεράσιμος Διαμαντάτος: Τα Μυστήρια της Φύσεως	55
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΜΙΛΙΩΝ.....	60
ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ.....	63

Με χαρά πληροφορούμε τους αναγνώστες μας ότι μπορούν να επισκεφθούν την ιστοσελίδα της Θεοσοφικής Εταιρείας στην διεύθυνση:

www.theosophicalsociety.gr

Η ιστοσελίδα είναι γραμμένη σε δύο γλώσσες – Ελληνικά και Αγγλικά.

Αν και βρίσκεται ακόμη υπό κατασκευή, αρκετά τμήματά της είναι ήδη

On Line. Περισσότερες πληροφορίες θα βρείτε στη διεύθυνση

webmaster@theosophicalsociety.gr

Η ΖΩΗ ΕΝΑΙ ΕΝΟΤΗΤΑ

Radha Burnier

(Παγκόσμια Πρόεδρος της Θεοσοφικής Εταιρείας)

(Περιοδικό The Theosophist, Οκτώβριος 2011)

(Μετάφραση: Ιφιγένεια Κασταμονίτη)

Όταν ο άνθρωπος δεν εγκαταλείπεται στις ροπές των ζωικών ενστίκτων του, διαπιστώνει ότι ο σκοπός της ζωής του είναι εντελώς διαφορετικός από απλώς την φροντίδα του φυσικού σώματός του και των φυσικών του ανέσεων. Αρχίζει να αντιλαμβάνεται την σημασία των σχέσεων, ένα θέμα εγγενές στην φύση του. Αφορά σε καθετί που υφίσταται: τον ίδιο τον πλανήτη μας, το φυτικό βασίλειο, κάθε είδους σκώληκες και έντομα που πετούν, τα αθέατα όντα που ίσως τον περιβάλλουν, τους συνανθρώπους του, και ούτε καθεξής. Καθείς μπορεί μόνος του να αναλογισθεί τί θεωρεί τμήμα της ζωής. Εάν προχωρήσει αρκετά στον συλλογισμό του, θα συνειδητοποιήσει ότι όλα όσα υπάρχουν, τα φαινομενικώς έμφυχα ή άφυχα, συνδέονται στενά μαζί του. Στην πραγματικότητα, αδυνατεί να διαχωρίσει τον εαυτό του από αυτά τα ίδια, ή από την ζωή που εγκλείεται μέσα τους. Το εξωτερικό τους σώμα μπορεί να δείχνει διαφορετικό, αλλά συντίθεται από τα ίδια υλικά όπως και το δικό μας. Συνδεόμαστε με το καθετί αλλά δεν το γνωρίζουμε.

Είναι παράξενο το γεγονός ότι όλα δείχνουν διαφορετικά μεταξύ τους –και αυτό ισχύει κατά κάποιο τρόπο– αλλά ταυτόχρονα είναι και ίδια. Το γεγονός συνιστά ένα από τα μεγαλύτερα παράδοξα της ζωής που ο συνήθης νους μας αδυνατεί να συλλάβει, αλλά μπορεί όμως να συλληφθεί από κάτι πιο λεπτοφρές. Δεν θα επιχειρήσουμε να το κατονομάσουμε. Είναι κάτι εντός της συνειδητότητας μας που ανταποκρίνεται στην ενότητα. Ίσως το θεμελιώδες τμήμα της ζωής μας να μην είναι κάτι διαφορετικό από ενότητα με τα πάντα. Κατ' αυτόν τον τρόπο οι σχέσεις

καθίστανται βαθμιαίως ένα και το αυτό με την ενότητα. Το πρώτο βήμα είναι να αρχίσει κανείς να ανακαλύπτει τί είναι κάθε ανθρώπινο πλάσμα, και να στοχάζεται τον διαφορετικό λόγο για τον οποίο ζει κάθε άνθρωπος. Ο απλούστατος εν μέσω των ανθρώπων πιστεύει ότι υπάρχει για να τρώει και να ζει την ζωή του με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, και αυτό είναι το μόνο που γνωρίζει.

Δεν αντιλαμβανόμαστε τον σκοπό της ζωής έως ότου προσεγγίσουμε και αρχίσουμε να στοχαζόμαστε με προσοχή την σημασία του. Κάποιο εσώτερο στοιχείο μάς ωθεί να εξετάσουμε την σχέση μας με την υπόλοιπη ύπαρξη, οποιαδήποτε μορφή και αν έχει αυτή: έντομο, πτηνό ή ψάρι, άνθρωπον ή οτιδήποτε άλλο. Σε αυτό τον κόσμο ό,τι αναζητά κανείς, αυτό και λαμβάνει εάν βρίσκεται σε αληθή εγρήγορση: ήτοι, το αίσθημα κάποιου πράγματος πέραν της φυσικής ύπαρξης, κάποιου πράγματος που είναι αδύνατο να διαιρεθεί. Μπορεί κανείς τελικώς να το αποκαλέσει «Εν». Ακόμη και όταν του προσδίδονται διαφορετικά ονόματα, αυτό συνιστά την μόνη αλήθεια που διαπερνά ολόκληρη την ύπαρξη. Πολύ λίγοι άνθρωποι μπορούν να νιώσουν ότι διαθέτουν τον χρόνο να παρατηρήσουν την Φύση. Ουσιαστικά θεωρείται απόπειρα να παρατηρεί κανείς γύρω του όλη την ώρα δίχως να πράττει και κάτι άλλο.

Ακόμη και στο μικρότερο τμήμα της, η Φύση διαθέτει μια τεράστια ποικιλία πραγμάτων να παρατηρήσουμε. Πριν από μερικά χρόνια, στο περιοδικό *National Geographic*, υπήρχε ένα άρθρο με τίτλο: Το «Μισό Εκτάριο του Θεού». Κάθε μισό εκτάριο, ακόμη και της άμμου μιας ερήμου όπου θεωρείται ότι τίποτε δεν φυτρώνει, στην πραγματικότητα σφύζει από ζωή, και κάθε μισό εκτάριο περιλαμβάνει κάτι στον χώρο του για το οποίο μπορούμε μόνο να πούμε ότι είναι θαυμάσιο. Υπάρχουν λοιπόν αυτές οι διαφορές, αν και δεν είναι διαφορές. Ο άνθρωπος ανήκει σε εκείνο το δίκτυο σχέσεων που συνιστά ενότητα, αλλά σπανίως το αντιλαμβανόμαστε. Δυστυχώς πιστεύουμε ότι είμαστε διαφορετικοί και ανώτεροι καθετί άλλου. Όχι μόνον δεν αποδεχόμαστε την μη διαφορετικότητά μας, αλλά δεν έχουμε την παραμικρή ιδέα ότι θα κατανοήσουμε την αλήθεια μόνον εάν βλέπουμε όλα τα πράγματα χωρίς να διαχωρίζουμε τον παρατηρητή από το παρατηρούμενο.

ΚΑΤΑ ΠΟΙΑΝ ΕΝΝΟΙΑ ΣΥΝΔΕΟΜΑΣΤΕ; Ας πούμε υπό την έννοια που συνδέεται η τίγρης με την πεταλούδα ή οποιοδήποτε άλλο πλάσμα μπορεί να σκεφθεί κανείς. Όταν όμως ατενίζουμε καθετί με τους φυσικούς μας οφθαλμούς που είναι πλήρεις πλάνης, λέμε: «η ψευδαίσθηση είναι προτιμότερη». Η Θεοσοφία μας διδάσκει ότι η

ζωή είναι μία. Αυτό απλώς σημαίνει μόνον όσα ο φυσικός νους μας μπορεί να συλλάβει; Ή μήπως η ζωή είναι όντως μία και η αυτή, πέρα από τους διαφορετικούς τύπους φυσικών σωμάτων που μπορεί να χρησιμοποιεί προκειμένου να εκδηλωθεί; Αναλογιστείτε την διαφορετικότητα του ανθρώπινου σώματος. Ένα άτομο μπορεί να γεννηθεί σήμερα σε μια συγκεκριμένη φυλή, ή κοινωνία, με διαφορετικό φίλο, έχοντας έναν δικό του τύπο εμφάνισης, αλλά στην επόμενη ενσάρκωσή του όμως να είναι εντελώς διαφορετικός. Από αυτήν την άποψη λοιπόν, ουδεμία σημασία έχει το φυσικό σώμα. Απλώς εμπειριέχει τα ίδια στοιχεία ύλης, αν και εμείς δεν το αντιλαμβανόμαστε.

Ορισμένοι άνθρωποι, όπως οι Ινδιάνοι της Αμερικής, προτού εκσυγχρονισθούν, αναγκάστηκαν να τροποποιήσουν τον τρόπο με τον οποίο ζούσαν έως σήμερα. Διέθεταν όμως ένα αίσθημα ενότητας. Οι Ινδιάνοι της Αμερικανικής ηπείρου δεν φόνευαν περισσότερα ζώα από όσα τους ήταν απαραίτητα για την επιβίωσή τους. Πίστευαν ότι ήταν απαραίτητο μεν να τρέφονται με άλλα πλάσματα του ζωικού βασιλείου, πλην όμως μέσα τους κυριαρχούσε ένα έντονο αίσθημα σεβασμού (μήπως υπερβάλλω;) απέναντι στην ζωή που υπήρχε γύρω τους. Με έναν απλό τρόπο θεωρούσαν την ζωή ως μία. Μπορεί βέβαια να αντιληφθεί κανείς το παραπάνω με καθοριστικό τρόπο, και αυτό συνιστά τον σκοπό της ανθρώπινης ζωής: να αναπτυχούμε στο αίσθημα της ενότητας που ακόμη και ένας πρωτόγονος μπορεί να νιώσει. Στους περισσότερους φωτισμένους ανθρώπους, το αίσθημα αυτό αναπτύσσεται και καθίσταται μια πραγματικότητα. Έτσι, απενίζουμε την Φύση και κατανοούμε ότι ανήκουμε στο δίκτυο των σχέσεων.

Αρχικά θα λέγαμε ότι η εν λόγω κατανόηση μπορεί να είναι διανοητική, αλλά καθίσταται ολοένα περισσότερο μια πραγματικότητα και βασίζεται στην αντικειμενικότητα, γεγονός που συλλαμβάνουμε βαθιά μέσα μας αν και αδυνατούμε να το εκφράσουμε με λέξεις. Εάν έχουμε οφθαλμούς ικανούς να διακρίνουν το κάλλος, παντού σε ολόκληρη την Φύση ενυπάρχουν αποδείξεις της ενότητας. Υφίσταται κορυφαία αλήθεια στην απλή δήλωση ότι το θεϊόν εμφανίζεται στα ανθρώπινα πλάσματα ως αλήθεια, κάλλος και αγαθότητα. Εάν παρατηρούμε προσεκτικά τα πράγματα, διακρίνουμε το κάλλος στην σύνθεσή τους, στην συμπεριφορά τους, σε οτιδήποτε καταγίνονται.

ΠΑΝΤΟΥ ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΑΛΛΟΣ. Συχνά ο άνθρωπος νιώθει την ανάγκη να φονεύσει ή να πληγώσει, αλλά όσο περισσότερο εξελίσσεται πνευματικά, τόσο περισσότερο μειώνεται η τάση του αυτή. Δυστυχώς, επειδή ζει και πορεύεται με φυσικό σώμα, είναι αναπό-

φευκτο να επισυμβεί κάποιο είδος φόνου έστω και αν δεν είναι στις προθέσεις του ατόμου να τερματίσει την ζωή ενός άλλου πλάσματος. Αισθάνεται ολοκάθαρα το κάλλος, την ιερότητα, την σπουδαιότητα της ζωής σε όλες τις μορφές της. Δεν τα σκέπτεται απλώς, διότι ο νους κατά κάποιο τρόπο απλοποιεί τέτοιου είδους θέματα. Στην αντίληψη πολλών η ίδια η ζωή έρχεται σε αντίθεση με τα παραπάνω και δυσκολεύονται να τα εκλάβουν ως αλήθεια. Παρόλα αυτά, είναι όντως μια αλήθεια.

Στο έργο τους οι συγγραφείς Bendits, Lawtence και Phoebe, χρησιμοποιούν το παράδειγμα ενός κόκκου άμμου τοποθετημένου στο μέσον της παλάμης. Μιλούν για διεύρυνση της όρασης. Δεν διακρίνουν άμμο ούτε κάτι που μπορεί να θεωρηθεί ως ένα άχρηστο σωματίδιο ύλης, δεδομένου ότι η άμμος υφίσταται παντού στον πλανήτη μας. Κάθε φούχτα κόκκων της ενέχει λαμπρότητα. Το φως του Θεού (εάν έτσι θελήσει κανείς να το θέσει) διαλάμπει μέσα από κάθε είδος ύλης, ακόμη και όταν μοιάζει να μην έχει καμιά αξία. Είμαστε αναγκασμένοι να χρησιμοποιούμε την ύλη, αλλά μπορούμε να εκπαιδευτούμε στην επίγνωση ότι χρησιμοποιούμε κάτι που δεν μας ανήκει. Η ίδια η ιδέα του κατέχειν φέρει έναν τόνο διαφορετικότητας.

Στην αντίληψη εκείνου που γνωρίζει, ακόμη και η άμμος εμπειριέχει κάτι από το απεριόριστο, πολύτιμο στοιχείο που αποκαλούμε Θεό. Δεν υπάρχει τίποτε στην Φύση που να μην ενέχει κάλλος. Παρατηρώντας προσεκτικά,

θα διαπιστώσουμε ότι το κάλλος που διαισθανόμαστε σε ορισμένα πλάσματα δεν είναι παρά μια μεγέθυνση εκείνου που υφίσταται παντού. Συνιστά φαντασιοπληξία όμως, να θεωρούμε ότι μόνον η δική μας διευρυμένη αίσθηση κάλλους είναι αληθινή και κανενός άλλου. Η σύλληψη της αξίας των πραγμάτων, όχι από νομισματική άποψη αλλά στην πραγματικότητά της, μπορεί να διαφέρει από άτομο σε άτομο, από πλάσμα σε πλάσμα, αν και στο βάθος παραμένει η ίδια.

Η αγαθότητα ή καλοσύνη επίσης βρίσκεται παντού. Πιστεύουμε ότι ορισμένα πράγματα είναι καλά ενώ άλλα όχι. Πιστεύουμε ότι μερικά πλάσματα είναι καλά και άλλα όχι. Αλλά εάν αυτό εξετασθεί με τον ορθό τρόπο, διαπιστώνεται ότι συνιστά εσφαλαμμένη σύλ-

ληψη. Αρχίζουμε να διακρίνουμε ότι δεν υφίσταται τμήμα της ζωής που να μην εμπεριέχει ένα στοιχείο καλοσύνης. Αντικρίζουμε έναν σκώληκα καθώς έρπει επάνω σε κάποιο φύλλο, και ίσως ενοχληθούμε ή τον θεωρήσουμε δείγμα προς επιστημονική μελέτη, ή τον δούμε κατά ποικίλους άλλους τρόπους. Εντούτοις, στην αντίληψη εκείνου που γνωρίζει, πρόκειται για ένα στοιχείο θείου που εξέλαβε μια συγκεκριμένη μορφή και καταγίνεται με ό,τι του αναλογεί σύμφωνα με εκείνο που του είναι απαραίτητο. Κατά συνέπεια η αλήθεια, το κάλλος και η αγαθότητα συνιστούν τμήμα της μίας ύπαρξης που εκτείνεται πανταχού. Βλέπουμε διαχωρισμούς και διαφορές, και μερικά πράγματα είναι ελκυστικότερα για εμάς από όσο άλλα. Αλλά εμπρός στον οφθαλμό που πραγματικά διακρίνει, όλα εμφανίζονται θεϊκά. Έτσι, εκείνος που βαδίζει στην ατραπό αντιλαμβάνεται ότι μεγάλο τμήμα της δραστηριότητας στην οποία επιδίδεται το ανθρώπινο πλάσμα, ουδόλως σχετίζεται με την αληθή ανθρώπινη υπόσταση.

Υπάρχουν πολλοί τρόποι να απομακρυνθεί κανείς από το θείον που πληροί τα πάντα. Καθετί στην ζωή προσφέρει μια πιθανότητα τα κατανοήσουμε την φύση της μίας θείας ύπαρξης. Σκοπός της ανθρώπινης ζωής δεν είναι οι συνήθεις δραστηριότητες. Πρέπει φυσικά να τρεφόμεστε, να διατηρούμε το σώμα μας καθαρό, να καταγινόμαστε με ορισμένα απαραίτητα ζητήματα της διαβίωσής μας, αλλά ας παραμένουν όλα αυτά περιορισμένα στο ελάχιστο δίχως να τα ανάγουμε σε σπουδαιότητες της ζωής μας. Σημασία δεν έχει η εξωτερική εμφάνιση. Η εσωτερική επίγνωση, η σύλληψη των πραγμάτων όπως πραγματικά είναι, δεν θα πρέπει να απέχει πολύ από την κατανόησή μας αλλά να είμαστε προσεκτικοί στην στάση μας απέναντι σε καθετί.

Γνωρίζω κάποιον, γνωρίζω ποια είναι ή δεν είναι η εμφάνισή του, και ούτω καθεξής. Μπορούμε να είμαστε προσεκτικοί υπό την κάλλιστη έννοια της λέξης «αρνητικός» δίχως να λαμβάνουμε τίποτε ως δεδομένο, αλλά να διευρύνουμε την εσωτερική μας αντίληψη ώστε να διακρίνει το καινούργιο στο παλαιό. Οτιδήποτε έχουμε δει με συγκεκριμένο τρόπο, ίσως είναι εσφαλμένο, διότι ο νους μας μπορεί να μας ωθήσει να τηρούμε διαφορετική στάση απέναντι σε καθετί που υφίσταται.

«Ολόκληρο το έργο μας, λοιπόν, σε αυτήν την ζωή συνίσταται στην αποκατάσταση της υγείας του οφθαλμού της καρδιάς, μέσω του οποίου μπορούμε να δούμε τον Θεό.»

Άγιος Αυγουστίνος

ΣΟΦΙΑ ΜΕΝΑΔΡΟΥ

Αντώνης Παπαναστασόπουλος

● Μένανδρος ήτο ο κυριότερος εκπρόσωπος της «νεωτέρας κωμωδίας». ● Αριστοφάνης (445-380πΧ) ήτο ο εκπρόσωπος της αρχαίας κωμωδίας. ● λόγος του περιπαικτικός και άσεμνος. Διακωμωδούσε τα πάντα: μυστήρια της εποχής του, ακόμα και μεγάλους τραγωδούς και φιλοσόφους. Και όμως αυτόν τον γνωρίζουμε και τον διδάσκουμε. Με το πέρασμα του χρόνου έχουμε την δημιουργία της μέσης Αττικής κωμωδίας. Κυριότερος εκπρόσωπός της ο Άλεξις ο Κηφισιεύς. Μετά από αυτόν έρχεται η νεώτερη Αττική κωμωδία που καθιέρωσε ο ανιψιός του Άλεξι, ο Μένανδρος. Γεννήθηκε το 342πΧ στην Κηφισιά, γόνος εύπορης οικογενείας.

Η Κηφισιά ήταν ένας από τους μεγαλύτερους και πλουσιότερους Δήμους των Αθηνών. Υιός του Διοπειθους, φοίτησε στο περίφημο «Λύκειο» του Αριστοτέλους. Πανεπιστήμιο της εποχής εκείνης, εφάμιλλο της Ακαδημίας Πλάτωνος. Εδώ γνωρίστηκε με τον Θεόφραστο από την Ερεσό της Λέσβου. Συμμαθητής του ο περίφημος φιλόσοφος Επίκουρος ο Σάμιος, ο καθιερώσας την Επικούρειο φιλοσοφία (ηδονιστική). Δάσκαλός του στην κωμωδία, ο θείος του Άλεξις (372-270πΧ). ● Μένανδρος 20χρονών ξεκίνησε την συγγραφή της πρώτης

κωμωδίας του: «Οργή». Συνολικά έγραψε 108 έργα. Έγινε διάσημος σε όλον τον τότε γνωστό κόσμο. Τα έργα του παιζονταν σε όλα τα θέατρα. Πήρε οκτώ βραβεία σε ποιητικούς αγώνες. Ζούσε μεταξύ Πειραιώς και Κηφισιάς. Ήταν κάτοικος Φρεατίδος, όπου το 291/90 πνίγηκε κολυμπώντας. Δυστυχώς από το μεγάλο έργο του ελάχιστο σώθηκε: αποσπάσματα και τρία πλήρη έργα: *Σαμία*, *Δύσκολος*, *Επιτρέποντες*.

Όλοι οι μεγάλοι ηγέτες της εποχής του (σε Αίγυπτο, Μακεδονία, Μ. Ασία) τον καλούσαν. Αυτός ουδέποτε εγκατέλειψε την Αττική. Η φήμη του πολλά χρόνια μετά τον θάνατό του έγινε μεγαλύτερη. Οι Ρωμαίοι αυτοκράτορες και οι λόγιοι τον θεωρούσαν ως τον μεγαλύτερο κωμωδιογράφο. Το έργο του ήτο ηθικοπλαστικό και ευχάριστο. Ασχολήθηκε με την ζωή των συνηθισμένων ανθρώπων, την οποία και περιέγραψε στα έργα του: τα απλά ήθη και έθιμα. Δεν σατίριζε πολιτικούς και δεν αισχρολογούσε. Δεν θέλω να ασχοληθώ άλλο με την ζωή του. Κύριος σκοπός της εργασίας μου είναι η ανάλυση της ηθικής των επιγραμμιάτων από το έργο του, το οποίο διέσωσαν οι σοφοί που το μελέτησαν. Ο Μένανδρος διδάξε ηθική. Ήτο ένας πλήρης Μυσταγωγός.

Σαν ερευνητής ιστορικός βρήκα ότι όλα τα Μεταφυσικά συστήματα σήμερα, Συμβολικά και Ηθικά, βασίζονται στον εσωτερισμό των Αρχαίων Μυστηρίων, τους Έλληνες φιλοσόφους, ακόμη και στον Χριστιανισμό, για να μην πω και Ιουδαϊσμό. Ότι μεγάλο και καλό υπήρχε σε αυτά, το έφερε στην θεωρία του και το έκανε βίωμα και αρχές του. Και όσο προχωράς προς τους ανώτερους δρόμους σοφίας, τα βρίσκεις εντονότερα. Ποτέ μου όμως δεν περίμενα στον ξεχασμένο σήμερα Μένανδρο να βρω όλο το ηθικό περιεχόμενο που πρέπει να έχει ένας σωστός και ελεύθερος άνθρωπος, και περισσότερο χρησιμοποίησις. «Γνώθι σ' αυτόν». Το βρήκαμε στους αρχαίους σοφούς. Είναι το κατέρχομαι στο βάθος της συνειδήσεως. Γνωρίζω τον εαυτό μου. Πώς; Εάν δεν έχεις ηθική και χρηστοιήθεια, τί μπορείς να γνωρίσεις; Και από πού να πάρεις τα παραδείγματα; Από τους διδασκάλους και τους πεφωτισμένους. Τί έλεγε ο Μένανδρος;

«Αντί να λέμε 'Γνώθι σ' αυτόν', μερικές φορές θα ήταν καλύτερο να λέγαμε γνώρισε τους άλλους». Μεγάλο το νόημα της ρήσεως αυτής. Διότι ουδείς είναι αυτόφωτος, και όταν γνωρίζεις τους άλλους, σιγά-σιγά θα γνωρίσεις και τον εαυτό σου. Ανάλογα θα ακολουθήσεις τα καλά παραδείγματα και θα αποφύγεις τα κακά. Μεγάλη η έννοια και βασική της χρηστοιήθειας. Είναι η αγαθότητα, η εντιμότητα, η ηθική. Ο Αστικός Κώδικας λέει: Χρηστά ήθη είναι τα παραγγέλματα της ηθικής, η οποία κρατεί εις ορισμένο τόπο και χρόνο. Η ηθική όμως και τα ήθη δεν είναι ενιαία και τα ίδια σε κάθε τόπο και σε κάθε χρόνο. Από χώρα σε χώρα, θρησκεία σε θρησκεία, εποχή σε εποχή, διαφέρουν. Έρχεται όμως ο Μένανδρος και συμπληρώνει:

«Να προτιμάς περισσότερο να είσαι δίκαιος παρά χρηστός», και «έργο ελευθέρου ανθρώπου είναι να πράττει χρηστά». «Κανείς άνθρωπος χρηστός δεν κάμνει κακόν.» Και όμως, λέω εγώ, ότι οι νόμοι πολλές φορές είναι άδικοι διότι κατασκευάζονται ανάλογα με τα δίκαια των ισχυρών. Και όμως έχεις καθήκον ως πολίτης να ακολουθή-

σεις τον νόμο: πχ σε μια δικτατορία γίνονται νόμοι που παραβαίνουν το χρηστό δίκαιο. Τί θα πει ο Μένανδρος; «Αυτά που πρέπει, εσύ να με συμβουλεύεις, αλλά όταν κάνω το καθήκον μάθε το καλά: δεν με πείθει η δική σου συμβουλή, η ψυχή από μέσα μου ομιλεί.» Διότι «το ήθος του ρήτορα πείθει και όχι ο λόγος».

Ακούς ρήτορες και άλλους να μιλούν και να τα λένε ωραία. Οι ίδιοι όμως έχουν το απαιτούμενο ήθος να τα εφαρμόσουν; Τις περισσότερες φορές όχι. «Το ήθος είναι χρηστόν, και με την Αθηνά, είναι δια όλους πράγμα θείον και εις την ζωή κεφάλαιο μέγα. Όμως θα απαντήσουν οι σοφοί. Είναι ο λόγος που έχει την δύναμιν και πείθει. Τότε όμως πώς συμβαίνει να σιχαίνομαι άλλους που με ευφράδεια ομιλούν;» Πραγματικά ακούς τους πολιτικούς να μιλούν ωραία και να προσπαθούν να σε πείσουν, να πάρουν την ψήφο σου, να σε παρασύρουν. Και όταν εκλεγούν, εφαρμόζουν άλλα αντί άλλων. Και έλεγε ένας άλλος σοφός, ο Πείριθος: «Ο χρηστός χαρακτήρας είναι ασφαλέστερος και από τον νόμο. Διότι κανένας ρήτορας δεν μπορεί ποτέ να τον στρεβλώσει. Ενώ τον νόμο με δικολαβίες τον κάμνει άνω κάτω, και πολλές φορές τον κακοποιεί.»

Τούτου έχουν καλύτερη επίγνωση εμού οι νομικοί που προσπαθούν να βγάλουν αθώο τον χασισέμπορο ή τον δολοφόνο. Ενώ εάν ήταν αντιδικοί, άλλα θα έλεγαν. Όταν όμως υπάρχει η χρηστότητα κατά Μένανδρο, που είναι ίδια με του αληθιού σοφού, ένας χρηστός νομικός ποτέ δεν θα αναλάμβανε βρώμικη υπόθεση, όσα χρήματα και αν έπαιρνε.

«Μιλώντας για χρήματα, μιλάς για πράγμα αβέβαιο»

«Είναι εύκολο όπλο το χρήμα στους ανθρώπους»

«Κανένας δίκαιος δεν πλούτισε γρήγορα»

«Η πλεονεξία μεγάλο κακό για τους ανθρώπους»

Μεγάλα τα ηθικά διδάγματα του Μενάνδρου σχετικά με το χρήμα που διαφθείρει τα πάντα. Ένας χρηστός και δίκαιος δεν υπολογίζει το χρήμα. Διότι: «Ποτέ μην ζητείς τα πλούτη, έχοντας υπόψη ότι θα πεθάνεις. Προτίμα την Σοφία που είναι τιμιότερο απόκτημα από τον πλούτο. Εάν έχουμε χρήματα θα έχουμε και φίλους;» Να η κατακλείδα: διότι στην ευτυχία έχουμε πολλούς φίλους, στην δυσκολία όμως όλοι μας εγκαταλείπουν. Εκτός φυσικά των σωστών φίλων. Όταν ο άνθρωπος είναι χρηστός, δεν πρέπει να φοβάται τίποτα διότι: «Η φροντίδα των θεών είναι σοβαρή δια τους χρηστούς και δίκαιους. Ο χρηστός είναι πάντα σωτήριος, και μέγιστο αγαθόν ή φρόνηση που συνδυάζεται με χρηστότητα, και η χρηστότητα είναι το πλέον ασφαλές εφόδιο σε όλες τις περιστάσεις και τις μεταβολές της τύχης.» Διότι ο χρηστός ανταπεξέρχεται στις δύσκολες στιγμές.

ΠΕΡΙ ΑΛΗΘΕΙΑΣ. Βασική αρχή κάθε συστήματος είναι η αλήθεια. «Είναι γνώρισμα ελευθέρου ανθρώπου η αλήθεια.» «Ο χρόνος αποκαλύπτει την αλήθεια.»

ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΥ. «Να διαλέγεις το δίκαιο και όχι το συμφέρον. Εάν έχεις σκοπό του βίου το συμφέρον, άπελθε.» Το συναντούμε αυτό στα συστήματά μας. Το εφαρμόζουμε; Πολλοί το βλέπουμε και δεν απερχόμαστε, διότι το συμφέρον μας καθοδηγεί. Αλήθεια, «πόσο καλότερος ο άνθρωπος εάν ήταν Άνθρωπος;», όπως έλεγε ο Μένανδρος.

ΙΣΟΤΗΤΑ. Βασική αρχή. Την εφαρμόζουμε; «Καμία διαφορά δεν έχει μία ψυχή από την άλλη». Πολύ περισσότερο, καμία διαφορά μεταξύ αδελφών. Κύριος σκοπός του σοφού είναι η εργασία. Ο Μένανδρος έλεγε: «Με την συνεχή και σταθερή εργασία, όλα τα κατορθώνεις.» Και: «Η αργία είναι κακό πράγμα για τους ανθρώπους». Και όμως σήμερα επιζητούμε θέσεις και αξιώματα χωρίς στάλα πνευματικής εργασίας. Είναι ωραίο και δίκαιο αυτό; Είναι Ισότητα να προωθείται ο μη εργαζόμενος επειδή είναι κόλακας ή φιλαράκος;

ΦΡΟΝΗΣΗ. «Τα άσπρα μαλλιά δεν κάνουν την φρόνηση»

ΠΕΡΙ ΟΡΓΗΣ. «Του κακού θυμού το τέλος άσχημο». «Κανείς οργισμένος δεν σκέπτεται λογικά»

ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ. Ο σοφός δεν πρέπει να έχει άγνοια για τον δρόμο της ζωής. Η ζωή φέρνει καλά και κακά. Ο φρόνιμος πρέπει να έχει νόηση. Διότι: «Τίποτα από τ' ανθρώπινα δεν είναι σταθερό. Όταν αυτό έχεις κατά νου, ούτε θα χαρείς πολύ για την ευτυχία σου ούτε θα λυπηθείς για την δυστυχία σου.»

«Κανένας δεν γνωρίζει με ασφάλεια το μέλλον.» Γνωρίζουμε όλοι τί δόλιο πράγμα είναι η συκοφαντία και τί κακό μπορεί να προκαλέσει. Είναι πράγματι τεράστια αδικία. «Όποιος εύκολα πιστεύει στις συκοφαντίες, είτε ο ίδιος είναι κακός στον χαρακτήρα ή ολωσδιόλου μικρού παιδιού μυαλό έχει.»

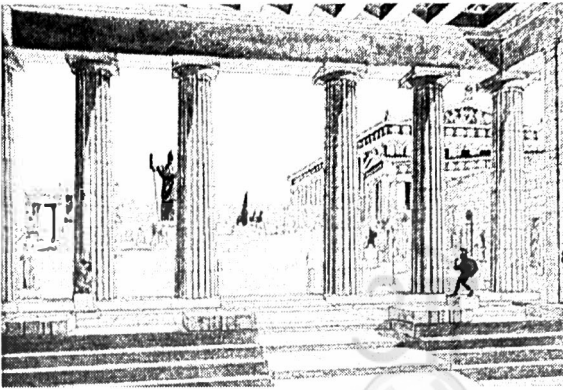
Κάθε σύστημα διδάσκει σεμνότητα και ταπεινότητα διότι ο σοφός είναι ο ταπεινότερος όλων. Ο ματαιόδοξος και αλαζών είναι φαύλος. Η σοφία δεν επιδεικνύεται παρά μόνον η κενοδοξία. «Δεν υπάρχει τίποτα πιο άθλιο από την ματαιοδοξία», και: «Μέγιστο κακό στον άνθρωπο η υπερηφάνεια».

Σε κάποιο στάδιο έχουμε το τρίπτυχο: Σοφία-Ελπίδα-Αγάπη. Είμαστε μαθητές της Σοφίας διότι ελπίζουμε αγωνιζόμενοι για έναν καλύτερο άνθρωπο. Δυσκολίες θα βρούμε στον δρόμο αυτόν, δηλαδή ατυχίες. «Ο άνθρωπος που ατυχεί, σώζεται από την ελπίδα». Στον δρόμο αυτόν κάνουμε και σφάλματα, αλλά: «Δεν είναι χαρακτηριστικό ανθρώπου σοφού το να πέσει δύο φορές στο ίδιο σφάλμα.»

Ο δρόμος προς ανεύρεση του φωτός είναι πολύ δύσκολος. Είμεθα αναγκασμένοι να βλέπουμε πολλά και να υποφέρουμε πολλά κακά. Διότι δίπλα μας πάντα βρίσκονται και ψευδελίγραφοι σοφοί που όμως κατέχουν δύναμη. Είναι ανάγκη λοιπόν να τους ανεχθούμε; Ο σοφός Μένανδρος είπε: «Κανένα από τα αναγκαία στους ανθρώπους δεν είναι αισχρό. Γιατρός όλων των αναγκαστικών κακών είναι ο χρόνος. Στην ανάγκη και οι θεοί πείθονται.» Εδώ λοιπόν χρειάζεται να έχεις τόλμη και υπομονή. Αυτό επιτάσσει ο δρόμος προς το φως. Αλλά: «Να είσαι εύτολμος, όχι τολμηρός. Την δίκαιη τόλμη και ο θεός την βοηθά. Διότι η ανάγκη κάμνει γενικά όλους να γίνονται ανώτεροι του εαυτού τους.» Όπως λέει ο καθηγητής Τάσιος, δεν είμαστε κοινωνία αγγέλων. Αν και φυσικά θα έπρεπε. Πολλά στραβά βλέπουμε στην χώρα, δεν είναι όμως στραβά τα συστήματα. Στραβοί είναι μερικοί στα συστήματα. Είναι λοιπόν ανάγκη να τους υπομένουμε για το καλό μας διότι τελικά το ορθόν θα νικήσει την τυραννία. «Οι κρίσιμες περιστάσεις καταλύουν τα τυραννικά πολιτεύματα.» Διότι τελικά «ο θεός φέρνει τους κακούς στα χέρια της δικαιοσύνης».

Μάθαμε περί της Σιγής. Ο θείος Πυθαγόρας μας δίδαξε: «Καλύτερον το σιγάν». Μία αρχή που ισχύει για πολλές περιστάσεις. Είναι πράγματι μεγάλη τόλμη το να μπορείς να σιγάς. «Τίποτα πιο χρήσιμο από την σιγή. Το ξίφος πληγώνει το σώμα, τον δε νου τα λόγια». Διότι «μόνον η Σιωπή δεν σε κάνει να μετανιώσεις». Γενικά, τίποτα δεν υπάρχει στα θεοσοφικά συστήματα και τις αρχές τους που δεν επεσήμαναν οι αρχαίοι Έλληνες φιλόσοφοι, οι ποιητές και οι ρήτορες. Η ποίηση είναι τέχνη και ο σωστός ποιητής είναι Μύστης. Ο Μένανδρος δεν παρίστανε ποτέ τον μεγάλο φιλόσοφο. Έζησε όμως τους ανθρώπους και διδάχθηκε από τις συμπεριφορές τους, ζωγράφησε την ζωή τους με τις διδακτικές κωμωδίες του. Όλοι στις ομιλίες και τις διδασκαλίες ακούμε για τον Σωκράτη, τον Πλάτωνα, και άλλους. Τον Μένανδρο τον ακούσατε ποτέ αναφερόμενο; Πάντως εγώ όχι, αλλά δεν έτυχε και να τον προσέξω. Και όμως, όλα όσα είτε μας αφορούν ως σύστημα.

Στις εκκλησίες βλέπουμε τον οφθαλμό του Θεού που όλα τα βλέπει. Είναι ο οφθαλμός της Δικαιοσύνης. Όλους μας κρίνει ό,τι και να κάνουμε. Είναι η συνείδηση εκάστου ημών: «Τα βλέπει όλα το μάτι της Δικαιοσύνης», είπε ο Μένανδρος. «Αν κάνεις δίκαιες πράξεις, θα

έχεις τους θεούς μαζί σου». Πρέπει να είμαστε τακτικοί στις εργασίες μας διότι πολλά έχουμε να μάθουμε και καλά και κακά. Είναι και μια έννοια του Χρόνου και «ο χρόνος που περνά, όλα μας τα μαθαίνει καλά». Μέσα στους ναούς της

Σοφίας των Μυσταγωγικών συστημάτων θα βρούμε την Μάθηση και με το πέρασμα του χρόνου θα αποκτήσουμε την Νοημοσύνη. Και: «Τίποτα δεν αξίζει η Μάθηση αν δεν συνοδεύεται από Νοημοσύνη». Ψάχνουμε την αλήθεια. Θα αρηγήσουμε να την βρούμε όση μάθηση και αν έχουμε. Πρέπει να τελειοποιηθεί ο νους και η ψυχή. Τα πανεπιστήμια μας δίδουν μάθηση, τον Νου τον αποκτούμε εδώ. Και: «Κάποτε η αλήθεια θα έλθει στο Φως χωρίς να την ζητήσουμε». Ο νους των μυημένων είναι διάφορος εντελώς από τον συνηθισμένο νου των αμύητων.

«Ο νους μας είναι για τον καθένα ο θεός»

«Θεέ μου, το πιο σπουδαίο από όλα είναι να έχει κανείς μυαλό»

«Ο νους στον άνθρωπο είναι ο μεγάλος χαλινός της ψυχής». Και τελικά, όπως λέει: «Η μόρφωση γενικά είναι ένα απόκτημα που κανένας δεν μπορεί να το αφαιρέσει». Είναι το «ραβδί που χρειάζεται κάποιος για να περπατήσει».

Τί μας λένε τα βιβλία της Σοφίας; Υπακοή στους νόμους και εναρμόνιση με τον παγκόσμιο ρυθμό, δηλαδή την Φύση. Διότι η Φύση είναι το τέλειο δημιούργημα του Τέλειου, δηλαδή του Θεού. Έχει λοιπόν δίκαιο ο Μένανδρος να τονίζει: «Η Φύση είναι ισχυρότερη από κάθε διδασκαλία». «Το να ενεργείς σύμφωνα με την Φύση είναι νόμος της ζωής.» Σε κάποιο κεφάλαιο της Παλαιάς Διαθήκης περί του Ναού του Σολομώντος μάθαμε για τον Διδάσκαλο και την επιβολή του στον λαό. «Ο όχλος είναι μεγάλη δύναμη αλλά δεν κατευθύνεται από τους πολλούς». Μόνο ένας σοφός μπορεί τον καθοδηγήσει: ο Διδάσκαλος. «Διότι ο όχλος είναι μεγάλη δύναμη αλλά χωρίς μυαλό. Και ο θρασύς είναι αμαθής». Στην σημερινή μας κοινωνία επικράτησε η θρασύτητα με την οποία, λένε, τα πάντα κερδίζεις.

Ο Μένανδρος μίλησε και περί της σημασίας της Παιδείας λέγοντας: «Εις τους ανθρώπους η παιδεία είναι ό,τι καλύτερο», καθώς και

ότι είναι «αναφαίρετο δικαίωμα κάθε ανθρώπου». Και το θεοσοφικό σύστημα είναι ένα σύστημα παιδείας. Και τί δεν είπε ο Μένανδρος. Ελάχιστα ανέφερα. Ιδού και άλλα σημαντικά:

«Βάδιζε στον ίσιο δρόμο για να είσαι δίκαιος»

«Ουδείς χειρότερος εχθρός του ευεργετηθέντος»

«Με την σιωπή είναι καλύτερο να κατηγορείς»

«Δεν υπάρχει δίκαιος τρόπος στο να αδικείς»

«Εάν δεν φυλάς τα μικρά, θα χάσεις και τα μεγάλα»

«Όταν ευεργετείς, να νομίζεις ότι μιμείσαι τον θεό»

«Ζούμε αλόγιστα με την προσδοκία ότι δεν θα πεθάνουμε»

«Γλώσσα λανθάνουσα λέει την αλήθεια»

«Φίλτατο πράγμα η πατρις»

«Είναι καλύτερο να εννοείς και να σιωπάς»

«Να θυμάσαι αυτούς που σε ευεργετούν και να ξεχνάς όταν ευεργετείς».

Στην καθημερινή ζωή μας τα ακούμε πολλές φορές και δεν ξέρουμε ποιος τα είπε. Δυστυχώς οι Έλληνες σκοπίμως από τους κρατούντες χάσανε την παιδεία τους. Τα διδάγματα του Μενάνδρου ποτέ δεν τα τελειώνεις. Ήτο ένας άνθρωπος της διπλανής πόρτας ανάμεσα στον λαό, και αυτά που είπε είναι παρμένα από την λαϊκή γνήσια σοφία. Αυτή που επί αιώνες παραμένει μόνιμα γιατί είναι η ίδια η καθημερινή ζωή που ποτέ δεν άλλαξε. Και όμως ελάχιστοι τον ξέρουν. Γινόμαστε φίλοι με τον ισχυρό ξεχνώντας τον Μένανδρο που έλεγε: «Μακάριος εκείνος που έτυχε να έχει φίλο τον αληθινά Σοφό, και νόμιζέ τον σαν πραγματικό αδελφό σου». Και, επίσης: «Πλούσιος είναι εκείνος που αληθινά κάνει φίλους τους αγαθούς και σεμνούς».

Ο Μένανδρος, ο απλός αλλά μεγάλος Σοφός, έμεινε άγνωστος. Γιατί; Απλούστατα ήταν σεμνός!!

Κοινωνικοπολιτικές Σχέσεις και Θρησκεία

Ρένα Κεφαλούδη

Μπορείς να βρεις πολιτείες χωρίς κάστρα, χωρίς να ξέροιν γραμμата, χωρίς βασιλιάδες, χωρίς να έχουν ανάγκη από χρήματα, χωρίς να αισθάνονται την ανάγκη της καλλιτεχνίας, αλλά κάνοντας ποτέ δεν είδε πολιτεία που να μην έχει ιερέα και θεούς. Το πιο πιθανό είναι πως μπορεί να υπάρχει πολιτεία χωρίς έδαφος, παρά χωρίς πίστη στους θεούς. Αυτό είπε ο θρησκειοστορικός φιλόσοφος της Ρωμαϊκής εποχής, ο Πλούταρχος (45-120μΧ). Ωστόσο ο ίδιος υποστηρίζει και το αντίθετο:

«Ίσως συναντήσει κανείς βάρβαρα και άγρια έθνη που δεν έχουν ξεκαθαρισμένη αντίληψη για το θείον».

Οι έρευνες και οι μελέτες εθνογράφων, ανθρωπολόγων κλπ επάνω στον κοινωνικό βίο των αγριών, έχουν συμπεράνει ότι το θρησκευτικό συναίσθημα δεν είναι διόλου καθολικό και έμφυτο. Ο άνθρωπος έζησε μεγάλες εποχές ως άθρησκος. Φεύγοντας από τον πρωτογονισμό και εξελισσόμενος φθάνει στην φιλοσοφική σκέψη, δηλαδή ταξινομεί τις ανάκατες ιδέες και τις συστηματοποιεί επάνω στα ζητήματα της παραγωγής και της κοινωνικής ζωής. Οι πρώτοι αυτοί φιλόσοφοι ήταν ιερείς και πατριάρχες μαζί. Η θρησκεία την εποχή αυτή παρουσιάζεται ως φιλοσοφία. Θρησκεία και φιλοσοφία ήταν ακόμη αχώριστες. Το ιδεολογικό φαινόμενο της θρησκείας ήταν ανύπαρκτο.

Συγγραφείς που ερευνούν τα κοινωνικά φαινόμενα παραδέχονται την αναγκαιότητα της θρησκείας, γιατί η θρησκεία πιηγάζει μέσα από την κοινωνία. Όλες οι θρησκείες, από τις αρχαίες έως

τις νεώτερες, αντικατοπτρίζουν την κοινωνία των πιστών τους. Το χριστιανικό δόγμα πως ο Θεός έπλασε τον άνθρωπο κατ' εικόνα και ομοίωσή του είναι σωστό από την ανάποδη: οι θεοί ή ο Θεός πάντα μοιάζουν με τους ανθρώπους, οι κοινωνίες των θεών έχουν πολλές ομοιότητες και σε πολλά είναι πιστή αντιγραφή της ανθρώπινης κοινωνίας. Μελετώντας το θρησκευτικό συναίσθημα βλέπουμε πως κάθε θρησκεία εκφράζει δογματικές εκδηλώσεις, τις ιδέες της κοινωνικής τάξης που διοικεί, που βρίσκεται στα πράγματα. Το πολιτικό διάγραμμα της κοινωνίας, με μικρές παραλλαγές, είναι το διάγραμμα της οργάνωσης των θεών είτε κατοικούν στον Όλυμπο είτε σε βουνά της Ασίας, είτε στον Ουρανό.

Στην εποχή του Ομήρου οι θεοί του Ολύμπου ήταν οργανωμένοι όπως τα στρατεύματα, και η ίδια κοινωνική ιεραρχία που υπήρχε στο Άργος και άλλες Ελληνικές πόλεις υπήρχε και στον Όλυμπο. Όπως στο Άργος ή αλλού υπήρχε συμβούλιο των αρχόντων ή αρχηγών που διοικούσε τον λαό, και μέσα από αυτούς αναδεικνυόταν ένας, ο πιο μεγάλος, έτσι και στον Όλυμπο στην υψηλότερη κορυφή του ο Δίας προϊστάτο του συμβουλίου των θεών και αποφάσιζε για τα ζητήματα των θνητών. Η θέλησή του είχε το βέτο σε όλα τα ζητήματα των θνητών ενώ και άλλοι θεοί ήταν ισχυροί. Εκείνο που χαρακτήριζε

τους Ολύμπιους θεούς ήταν πως αντέγραφαν πιστά τους θνητούς σε όλες τους τις πράξεις: κανγάρδες, αντιζηλίες, βραιοί, ξυλοδαρμοί, ποτό, γλέντι, ερωτοδουλιές κλπ δεν έλειπαν από τα θεϊκά παλάτια. Αυτοί ήταν οι θεοί της εποχής του Ομήρου.

Αργότερα, στην εποχή της ακμής του 4ου αιώνα της Αθηναϊκής Δημοκρατίας, οι φιλόσοφοι και οι δικαστές είχαν αποκηρύξει τέτοιους θεούς. Ήθελαν θεούς δημοκρατικούς και εξιδανικευμένους, με μια ειδικότητα ο καθένας και ξεχωριστή αποστολή, εκπροσώπηση του πνεύματος. Είχαν γίνει μεγάλες μεταβολές στον κοινωνικό βίο και την φιλοσοφία. Έτσι και το θρησκευτικό συναίσθημα είχε κλονισθεί στην πρώτη του μορφή. Τώρα η δουλειά άκμαζε, η πάλη των τάξεων είχε άλλες εκδηλώσεις. Οι θεοί του Ολύμπου δεν ταίριαζαν στο πολιτικοκοινωνικό πλαίσιο της Αθηναϊκής Δημοκρατίας, και γι' αυτό ο Πλάτων διώχνει από την «Πολιτεία» του τον Όμηρο, πιστεύοντας πως οι Ομηρικές θεότητες ήταν πλάσματα της φαντασίας του ποιητή. Μα, μήπως μόνο στην αρχαία Ελλάδα η θρησκεία, μέσα στις αντίστοιχες ιστορικές εποχές, καθρεπτίζει το κοινωνικοπολιτικό καθεστώς; Κάθε άλλο.

Όλες οι γνωστές θρησκείες πέρασαν από την ίδια εξέλιξη που πέρασε και η κοινωνία τους. Οι Κινέζοι πέρασαν από την λατρεία των πνευμάτων στην φυσιολατρία

και κατέληξαν στην ηρωολατρία. Ο ουρανός είναι γι' αυτούς η πιο μεγάλη θεότητα: λατρεύτηκε ως φυσική δύναμη. Έβρεχε, φώτιζε, έφερε τις εποχές του έτους. Ο ουρανός έγινε το πρότυπο των δικοκούντων, οι κοινωνικές σχέσεις αντέγραφαν τα φυσικά φαινόμενα, ο ουρανός τιμωρούσε και άμειβε, είχε εξουσία στην γη. Γι' αυτό στην φεουδαρχική περίοδο ο αυτοκράτορας ήταν ο κύριος των θεών. Κατόπιν ήλθε ο θρησκευτικός και πολιτικός μεταρρυθμιστής της Κίνας, ο Κομφούκιος, που έζησε μέσα σε μεγάλες κοινωνικές ταραχές.

Η αναμορφωτική διδασκαλία του ήταν σεβασμός στα ανώτερα κοινωνικά στρώματα, λέγοντας ότι ήταν θέλημα του Ουρανού. Ο λαός έπρεπε να υποφέρει όλα για τον άρχοντά του. Τα πάντα έπρεπε να ρυθμίζονται με το πρότυπο του Ουρανού, στον οποίο έβλεπε την κοινωνική αρμονία. Οι διδασκαλίες του Κομφούκιου επικράτησαν και επισημοποιήθηκαν. Οι άρχουσες τάξεις εγκολπώθηκαν τα θρησκευτικοπολιτικά του δόγματα και τον λάτρεψαν σαν ηγεμόνα, σαν βασιλιά χωρίς θρόνο. Η θρησκεία των αρχαίων

Ινδών καθρεπτίζει τις κοινωνικοπολιτικές σχέσεις του με αυτήν την χώρα. Οι θεότητες της εποχής των Βεδών μοιάζουν εν μέρει με τους Ομηρικούς θεούς, αλλά κατοικούν σε μαντρωμένους πύργους και έχουν πολλούς υπηρέτες. Το προσωπικό τους αυτό, όπως και των βασιλιάδων και ευγενών, προερχόταν από τους φτωχούς Ινδούς. Αρχικά η θρησκεία τους ήταν μία, αλλά αργότερα διασπάστηκε σε δύο λόγω της δημιουργίας των κοινωνικών τάξεων. Η μία ήταν των ευγενών και των ιερέων Βραχμάνων και η άλλη του λαού. Η πρώτη επίσημη, η άλλη ανεπίσημη. Η θρησκεία του λαού επέτρεπε και επέβαλε συγγενικές ερωτικές επιμειξίες.

Οι Βέδες καυτηριάζουν τις επιμειξίες, και όμως γι' αυτό το απαίσιο έθιμο γίνονταν λατρείες θρησκευτικές από την λαϊκή θρησκεία, επειδή θεωρείτο θεοθέλητο. Ύστερα από την Βεδική εποχή και την εποχή των Βραχμάνων ακολούθησαν πολλές αιρέσεις, ή καλύτερα θρησκευτικές μεταρρυθμίσεις, που ανταποκρίνονταν στο κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον των Ινδιών. Η επικρατέστερη αίρεση είναι ο Ινδουισμός και οι μεγαλύτεροι θεοί ο Βισνού και ο Σίβα, που αντιπροσωπεύουν την πάλη ανάμεσα στην πρόοδο και την συντηρητικότητα.

Η πιο σπουδαία θρησκευτική Ινδική αίρεση, επίσης, είναι ο Βουδισμός. Στην εμφάνισή του, οι νότια Ινδία ήταν κάτω από την τυ-

ραννία των Βραχμάνων και των προνομιούχων κοινωνικών τάξεων. Έτσι, με την μάσκα της θρησκείας έγιναν απόπειρες για κοινωνικές μεταρρυθμίσεις. Οι διδασκαλίες του καταδικάζουν τον βίο των ηδονών και των πλουσίων. Επιβάλλει στους ιερωμένους οπαδούς του βίο ασκητικό, και να μην έχουν ούτε να διαχειρίζονται χρήματα. Όπως βλέπουμε, η βάση της θρησκευτικής μεταρρύθμισης του Βουδισμού έχει κοινωνικό περιεχόμενο. Η φιλοσοφική του σκέψη είναι η κοινωνική και οικονομική ισότητα.

Στην Κίνα ακόμη και σήμερα έχουν τον δικό τους προστάτη θεό: πχ οι σπουδαστές λατρεύουν τον θεό των γραμμάτων, οι στρατιώτες τον θεό του πολέμου, οι έμποροι τον θεό του πλούτου. Οι θεοί των αρχαίων Σλάβων, των βόρειων λαών της Ευρώπης, μεταμορφώνονταν ανάλογα με τις παραγωγικές μεταβολές. Η Παλαιά Διαθήκη μας παρουσιάζει έναν θεό τρομερό στρατηγό στην υποθετική εποχή του Μωυσή, και το χειρότερο είναι ότι έχει όλα τα ελαττώματα, τις ιδιοτροπίες και τις αδυναμίες που έχει ένας σκληρός μονάρχης. Στην Βαβυλώνα οι θεοί τους κατέληξαν να έχουν ενεργό ρόλο στα κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα.

Ο θεός Μαρντούκ πήρε σιγά-σιγά την μορφή του μοναδικού θεού από τους άλλους βαβυλωνιακούς θεούς. Ο βασιλιάς Χαμουραμπί ένωσε τις βαβυλωνιακές φι-

λές και έτσι έκανε κυρίαρχο στον ουρανό τον Μαρντούκ, και ο ουρανός αντέγραψε την ανθρώπινη κοινωνία. Η νομοθεσία του Ζωροάστρη με το θρησκευτικό-κοινωνικό περιεχόμενό της έχει σαν κεντρική ιδέα την πάλη του καλού με το κακό. Με καθαρά πολιτικό, διοικητικό, ποινικό και κοινωνικό περιεχόμενο συμβολίζει την πάλη ανάμεσα στους δυναστικούς αρχηγούς.

Οι δαίμονες όλων των θρησκειών: διάβολοι, σατανάδες, ηγεμόνες του σκότους, αντικατοπτρίζουν τους καυγάδες των επίγειων αρχηγών. Η Παλαιά Διαθήκη λέει ότι ο σατανάς θέλησε να τα βάλει με τον Θεό. Η Ελληνική μυθολογία μιλάει για τους

Τιτάνες, τον Κρόνο, την Ρέα. Η Ινδική Βέδα ζωγραφίζει τους αγώνες του Ίντρα ενάντια στους μαύρους δαίμονες Ασσούρα. Οι μεθοδολογικές αυτές παραδόσεις συμβολίζουν τους αγώνες που έγιναν μεταξύ ξακουστών φυλάρχων για την επικράτηση σε μια περιφέρεια, σε μια φυλή, και όχι για την κατάκτηση του ουρανού. Αλλά και ο Χριστιανισμός είναι αναπαράσταση της κοινωνικοπολιτικής ιεραρχίας. Ο Θεός είναι ο μονάρχης και οι αυλικόι του, οι Άγιοι, είναι οι στρατηγοί, οι ευγενείς, κλπ. Οι επίγειοι λειτουργοί του Θεού, ο Πατριάρχης, ο Πάπας, οι Καρδινάλιοι, οι Δεσπότες κλπ, έχουν τα ταίρια τους στην κρατική ιεραρχία.

Αρχικά το έργο του ιερέα ήταν οικονομικό και οργανωτικό. Ο ιερέας ήταν ο γενάρχης που φύλαγε την παράδοση της συγκεντρωμένης πείρας για το εδαφικό, τεχνικό, κλιματολογικό περιβάλλον. Είχε αστρονομικές γνώσεις, γνώσεις μαθηματικών, ιατρικής κλπ. Όταν στην αρχαία Ελλάδα και την Ρώμη διαμορφώθηκαν τα άστυ, οι πολιτικοί δεσμοί των άσπεων είχαν προπαντός θρησκευτικό περιεχόμενο, που είναι στην ουσία του πολιτικοκοινωνικές διατάξεις. Ο βασιλιάς ήταν καθαυτό αρχηγός της θρησκείας. Ο Αριστοτέλης γράφει ότι η φροντίδα για τις δημόσιες θυσίες της πόλης, κατά συνήθεια ανήκει όχι σε ειδικούς ιερείς αλλά σε εκείνους που εκτελούν το αξίωμα από

την κοινή Εστία, που τους λένε άρχοντες, βασιλείς, πρυτάνεις. Ο θεός της αρχέγονης βασιλείας ήταν καθαρά ιερατικός και γι' αυτό τα κύρια καθήκοντα του βασιλιά ήταν η τέλεση θρησκευτικών τελετών, θυσιών. Ο βασιλιάς που δεν μπορούσε για οποιονδήποτε λόγο να προσφέρει θυσίες στους θεούς, να είναι δηλαδή ιερέας, δεν μπορούσε να βασιλεύσει.

Το ιερατείο όλων των λαών ήταν ο αποθησαυριστής των γνώσεων, όπως εξήγησα παραπάνω, οι πιο μορφωμένοι και έμπειροι. Οι ιερωμένοι γίνονταν σιγά-σιγά επαγγελματίες και παρέμεναν πάντα ενωμένοι με την κυρίαρχη τάξη. Το επάγγελμά τους για συμφεροντολογικούς λόγους το κατάντησαν αχυρτεία. Οι ναοί σε όλους τους λαούς συγκέντρωσαν με το πέρασμα του χρόνου κινητή και ακίνητη περιουσία. Θησαυροί ολόκληρη είχαν συγκεντρωθεί στους Ελληνικούς ναούς της αρχαιότητας, όπως και στην Βαβυλώνα. Όπως μαθαίνουμε από τον κώδικα του Χαμουραμίτι, ο ναός του θεού Σάμα εκμίσθωνε κτήματα και έκανε τοκογλυφία. Έπαιρνε κανονικά τόκο 20% σε δάνεια, στα σιτηρά το επιτόκιο ανέβαινε στο 33% και καμιά φορά στο 40%.

Την εποχή που εμφανίζεται ο Χριστιανισμός, το Ρωμαϊκό κράτος ήταν το πιο μεγάλο, το πιο ισχυρό στον κόσμο: ήταν το παγκόσμιο κέντρο. Τους τελευταίους όμως αιώνες της κυριαρχίας της η

κοσμοκρατορία αυτή κλονιζόταν. Ο κοινωνικός βίος καθημερινά παρουσίαζε αποσυνθετικές εκδηλώσεις, η δυστυχία για τους αδύνατους μεγάλωνε, ενώ οι αρχηγοί του κράτους ζούσαν με χλιδή. Η κοινωνική ιδεολογία την εποχή εκείνη καθρέπτιζε τα συμφέροντα των κρατούντων, οι ηθικές αξίες είχαν ξεπέσει. Έτσι και η θρησκευτική πίστη βρισκόταν σε κατάρπωση. Οι θεοί της Ρώμης δεν ήταν σεβαστοί πλέον, η λατρεία του Δία ήταν εικονική. Το θρησκευτικό συναίσθημα είχε χαλαρώσει, και το ανακάτεμα των διαφόρων εθνοτήτων μέσα στην Ρωμαϊκή αυτοκρατορία είχε συντελέσει στην αλληλεπίδραση των θρησκευτικών εθίμων. Επίσης, εκδηλώθηκε αντιθρησκευτική κίνηση και οι επίσημοι φώναζαν χάριν του συμφέροντος της πολιτείας ότι αυτό πρέπει να σταματήσει.

Πολλοί διανοούμενοι πήγαν με το μέρος των αντιδραστικών, αλλά εξαγοράστηκαν από το κράτος για να γράψουν υπέρ της θρησκείας που ξέπεφτε. Το θρησκευτικό μίσος έπαψε να υπάρχει μεταξύ Ρώμης και κατεκτημένων λαών. Τα εθνικά σύνορα είχαν πέσει, και μαζί τους οι Εθνικοί λαοί. Δεν έκανε όμως η Ρώμη να είναι διεθνής, και καθώς υπήρχε ένα δί-

καιο, ένας αυτοκράτορας, μία Ρώμη, έτσι έπρεπε να υπάρχει και μία ενιαία θρησκεία, ένας παγκόσμιος θεός, και άρχισε να πιάνει η ιδέα του μονοθεϊσμού. Το θρησκευτικό κίνημα του Απολλώνιου Τυανέα ήταν ο πρόλογος του Χριστιανισμού. Ο Απολλώνιος, βαθιά επηρεασμένος από τον Νεοπλατωνισμό και τους Στωικούς, έπειτα από θρησκευσιολογικές μελέτες κατέληξε στον μονοθεϊσμό. Έπαιξε τον ρόλο του νέου θεού (λυτρωτή) στην φαντασία των μαζών στα προχριστιανικά χρόνια. Ο όχλος της Ρώμης και της Ασίας ζήτησε μια διέξοδο στην άθλια κατάσταση του περιμένοντας μια σωτηρία, και πίστευαν σε κάποιον Λυτρωτή. Οι καταπιεζόμενοι δημιουργήσαν ένα ολόκληρο θρησκευτικό-πολιτικό σύστημα ιδεών που είχε βάση την σωτηρία, την απολύτρωση του κόσμου από τα κοινωνικά δεσμά του.

Όπως καταλάβαμε από τα προαναφερθέντα, η κοινωνία έφτιαχνε και την ανάλογη θρησκεία. Και αφού άρχισα με Πλούταρχο, ας τελειώσω με Πλούταρχο:

«Η Φύση μας έπλασε ελεύθερους χωρίς δεσμά. Εμείς όμως πάμε και κατοικούμε σε μικρά μέρη και αλληλοεξαρτιόμαστε».

ΠΕΡΙ ΤΕΧΝΗΣ

*Κατερίνα Πιτσουλάκη
(Κρήτη)*

Αίφνης το χάος αρχίζει να διαλύεται και δέσμες φωτός να διασχίζουν την μέχρι τότε σκοτεινή ύλη. Η άμορφη ύλη αρχίζει να περιστρέφεται και να δημιουργεί τα ουράνια σώματα. Τα ουράνια σώματα καθώς περιστρέφονται αρχίζουν να παράγουν ουράνια μουσική. Το χάος σιγά-σιγά μετατρέπεται σε αρμονία με το πέρασμα των αιώνων. Έκτοτε το σύμπαν, όπως το ονόμασαν, δεν παύει να μεταβάλλεται και να μας εκπλήσσει. Το αόρατο χέρι του πάνσοφου Δημιουργού κινείται με σοφία στον καμβά της Φύσης και δίνει ζωή στα πάντα. Όλα τα πλάσματα απολαμβάνουν το θεικό δημιούργημα. Ο Θεός λοιπόν αεί γεωμετρεί.

Στον *Τίμαιο* του Πλάτωνα, ο Δημιουργός παρουσιάζεται σαν προικισμένος μαθηματικός που συνδέει με μουσικές αναλογίες τις κινήσεις των ουράνιων σωμάτων. Με την θεία δράση του οικοδομείται η ψυχή του Κόσμου και του ανθρώπου, που παραμένει αθάνατη. Ο νοήμων άνθρωπος, το τελειότερο δημιούργημά του κατ' εικόνα και ομοίωσή του πλασμένος, μιμείται τον Δημιουργό του. Ανακαλύπτει την δύναμη της φωτιάς, διάφορες μορφές κατοικίας, και βελτιώνει την ζωή του συνεχώς δαμάζοντας όσο ήταν δυνατόν το αρχικά αφιλόξενο περιβάλλον του. Ανακαλύπτει την τέχνη

του λόγου και επικοινωνεί με τους συνανθρώπους του. Την τέχνη του λόγου χρησιμοποιεί, και το φως της μεγάλης έκρηξης στο έργο του ο Γιώργος Γραμματικάκης:

«Πόσες φορές εγώ στο φως –που η ηλικία μου μετρά το αιώνιο– αφέθηκα, στον θαυμασμό της τέχνης και της ποίησης, και άκουγα τις μουσικές που απηχούσαν τους ανθρώπινους καημούς.» Και συνεχίζει στο βιβλίο «*Αυτοβιογραφία του Φωτός*», αναφέροντας: «Ο θαυμαστός αυτός κόσμος, ως προς την μυστική του ομορφιά και τους εσωτερικούς δεσμούς του, πέρα από το αισθητό και την εμπειρία προσεγγίζει συχνά την τέχνη. Την μουσική ιδιαίτερα, που διαθέτει ρυθμούς και εντάσεις και εκφράζει την ανθρώπινη ψυχή, τον σπαραγμό και το μεγαλείο της. Ο άνθρωπος, έποικος ενός πλανήτη που ταξιδεύει στον απέραντο ωκεανό ύλης και ενέργειας, έχει την μουσική να τον συνοδεύει στην μοναξιά του και τις αναζητήσεις του, να διηγείται με την μοναδική της γλώσσα όσα θαυμαστά αγγίζουν τον νου και την ψυχή του.»

Η δημιουργική κοσμογονική μορφή των άστρων έχει το αντίστοιχό της στην δημιουργική φαντασία που ο Παράκελσος αποκαλεί εσώτατο άστρο. Η φαντασία είναι μια ηλιακή γενεσιουργός δύναμη που στοχεύει στα είδη, τις πρότυπες μορφές μέσα στον πραγματικό κόσμο. «Αν κανείς κατείχε στ' αλήθεια αυτές τις εσώτατες αλήθειες που λέει ο Πλάτων, τότε όλη του η ζωή θα μπορούσε να αντλεί από αυτές και να δημιουργεί το ένα έργο τέχνης μετά το άλλο», έλεγε ο Albrecht Dürer.

ΟΡΙΣΜΟΣ, ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΕΧΝΗΣ. Το σύνολο της ανθρώπινης δημιουργίας, με βάση την πνευματική επεξεργασία και ανάπλαση κοινών εμπειριών της καθημερινής ζωής σε σχέση με το κοινωνικό, πολιτισμικό, ιστορικό και γεωγραφικό πλαίσιο στο οποίο διέπονται, ονομάζεται τέχνη. Τα είδη τέχνης είναι:

Α) Η στρατευμένη τέχνη η οποία εξυπηρετεί πολιτική, εθνική, θρησκευτική ή άλλη σκοπιμότητα

Β) Η τέχνη για την τέχνη, όπου αντιμετωπίζεται σαν αυτοσκοπός και το έργο θεωρείται αυτόνομο πέρα από κάθε χρηστική ή κοινωνική λειτουργικότητα.

Γ) Έργο τέχνης θεωρείται κάθε δημιουργία που έχει αισθητικό χαρακτήρα μόνο, και όχι χρηστικό ή πρακτικό. Οτιδήποτε προκαλεί θαυμασμό για την αισθητική του τελειότητα ή την αρτιότητα της κατασκευής του.

Δ) Η κοινωνιολογία της τέχνης είναι κλάδος της κοινωνιολογίας που μελετά τις επιδράσεις των κοινωνικών παραγόντων και δομών στις μορφές της τέχνης, αλλά και τις επιδράσεις της τέχνης στην κοινωνία.

Ε) Η φιλοσοφία της τέχνης είναι κλάδος της φιλοσοφίας που μελετά την τέχνη σε όλες τις μορφές και σε όλες τις εποχές ως αισθητικό φαινόμενο, και τον άνθρωπο ως υποκείμενο και αντικείμενο της τέχνης.

ΣΤ) Η ιστορία της τέχνης είναι ο επιστημονικός κλάδος που μελετά την τέχνη διαχρονικά και συντάσσει βιογραφίες καλλιτεχνών.

Με την τέχνη επιτυγχάνεται η έκφραση ενός συλλογικού αισθητικού ιδεώδους, όπως προκύπτει μέσα από τα δημιουργήματα ενός λαού, ενός έθνους, ή μιας ομάδας ανθρώπων ως φορέων πολιτισμού. Οι καλές τέχνες αποβλέπουν στην αισθητική έκφραση και καλαισθησία, όπως η ζωγραφική, ο χορός, η μουσική, η γλυπτική, η δραματική τέχνη, οι νεώτερες διακοσμητικές τέχνες, καθώς και η έβδομη τέχνη: ο κινηματογράφος. Τα χαρακτηριστικά της τέχνης αφορούν στο έργο σαν

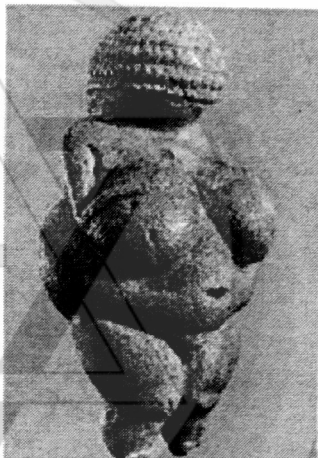

καλλιτεχνικό δημιούργημα ή σύνολο έργων που υπόκεινται σε κριτική αξιολόγηση, σαν γνήσια υψηλή έμπνευση και δημιουργική ικανότητα. Επίσης, προσλαμβάνεται σαν καλλιτεχνική δημιουργία που αντιπροσωπεύει σύνολο τάσεων, ρευμάτων, σχολών ή διαφόρων κινήματων. Ανάλογα με το αντικείμενο μελέτης τους αναφέρονται σαν τέχνες και η ρητορική, η διαλεκτική, η αστρονομία, η γεωμετρία, η αριθμητική, καθώς και οι πολεμικές τέχνες.

Στην αρχαιότητα οι Έλληνες έδιναν ιδιαίτερη σημασία στις τέχνες και επινόησαν μύθους και θεότητες προστάτιδες κάθε πνευματικής δημιουργίας. Ήσαν θυγατέρες της Αρμονίας ή της Μνημοσύνης και του Δία, ή σύμφωνα με άλλη παράδοση: της Γαίας και του Ουρανού. Αναφέρονται για πρώτη φορά στην *Θεογονία* του Ησίοδου σαν τρεις: η Μνήμη, η Μελέτη και η Αοιδή. Αρχικά λατρεύονταν σαν Νύμφες πηγών. Οι αρχαιότεροι τόποι λατρείας ήταν στους ανατολικούς πρόποδες του Ολύμπου και στην Πιερία, όπου η λατρεία τους ήταν συνδεδεμένη με τον Ορφέα και τον Διόνυσο. Ήταν θείες εμπνεύστριες των ποιητών και η σημασία τους σε αυτό τον ρόλο μπορεί να γίνει αντιληπτή από την εξαιρετική θέση του ποιητή των αρχαϊκών χρόνων, στον οποίο απέδιδαν κάθε μορφή σοφίας στον θρησκευτικό και κοσμικό τομέα. Η ιδιότητα του Απόλλων σαν προστάτη των ποιητών έθεσε τις Μούσες υπό την αιγίδα του, και έτσι ονομάστηκε Μοισηγέτης. Στους ελληνοιστικούς χρόνους καθορίστηκε το πεδίο κάθε Μούσας. Έτσι, η Καλλιόπη ήταν προστάτιδα της επικής ποίησης, η Κλειώ της ιστορίας, η Πολύμνια της μιμικής, η Ευτέρπη της ελεγειακής ποίησης, η Τερψιχόρη της ορχικής, η Ερατώ της ερωτικής, η Μελομένη της τραγωδίας, η Θάλεια της κωμωδίας και η Ουρανία της αστρονομίας. Όταν σκόπευαν να ξεκινήσουν την δημιουργία ενός έργου έκαναν επίκληση για να λάβουν την θεία έμπνευση και προστασία της ανάλογης θεότητας.

ΜΟΡΦΕΣ ΖΩΗΣ – ΜΟΡΦΕΣ ΤΕΧΝΗΣ. Σε κάθε σώμα υπάρχουν γη, ύδωρ, αέρας, και μια ενέργεια που συνεχώς μεταβάλλει αυτά τα στοιχεία ως προς την σύνθεση και κατάστασή τους. Σε κάθε ον, ακόμη και στις πιο απλές μορφές ζωής, υπάρχει ένστικτο αλάνθαστο που καθοδηγεί τις πράξεις του. Στον άνθρωπο όμως, σε καθαρά βιολογικό επίπεδο, οι φόβοι του, οι φαντασίες, οι επιδόσεις και αναμνήσεις του, οι εσφαλμένοι δρόμοι της διάνοιάς του, συγχέουν το σχέδιο της Φύσης και της πορείας του. Η διάνοια στο σώμα ενεργεί σαν τέλειος υπολογιστής. Όταν η ενέργεια-ζωή δρα ελεύθερα και σύμφωνα με την συμφυή διάνοια, παράγει τέλειες μορφές σε λειτουργικότητα και κάλλος. Ο καλλιτέχνης κατά την σύλληψη του κάλλους οδηγείται από τα σχέδια της Φύσης. Το κάλλος στην τέχνη βασίζεται σε αναλογίες γραμμών, χρωμάτων, και αρμονίας σε ρυθμό κινήσεων και εκφράσεων. Η Φύση και η ζωή έχουν επίσης μια τέχνη μεγαλοφυή, εντελώς δική τους. Η ζωή είναι ένα βιολογικό σύστημα που αναπαράγει μορφές τις οποίες ενοικεί. Το σύστημα αυτό δημιουργεί καλύτερες μορφές για τους σκοπούς του. Κάθε φορά υπάρχει εξέλιξη στην μορφή και σταθερή βελτίωση. Σε κάθε επίπεδο εμφανίζονται νέες βελτιωμένες ιδιότητες.

Η εμπειρία του κάλλους προέρχεται από τις πολλαπλές μορφές χρώματος, ήχου, κίνησης, από σκέψεις και αισθήματα. Είναι δύσκολη η έκφρασή τους με λέξεις. Όπως στην φωνητική μουσική, που αν αλλάξουμε τον φθόγγο, τον χρόνο, ή μέρος του, ή τον τόνο, αλλάζει το αποτέλεσμα. Η ζωή λοιπόν κατά την Θεοσοφία είναι παγκόσμια ενέργεια και χρησιμοποιεί μορφές ύλης για την έκφρασή της συνειδητά. Στον άνθρωπο φθάνει στα ύψη διαφώτισης, δύναμης και κάλλους. Ο ανθρώπινος εγκέφαλος δημιουργεί εικόνες αναπαράγοντας τις μορφές: εικόνες που υπάρχουν στην Φύση. Καμία εικόνα δεν κυριαρχεί τόσο στην ζωή μας όσο το ανθρώπινο σώμα. Η ανθρώπινη μορφή αιχμαλώτισε την φαντασία των καλλιτεχνών ήδη από την παλαιολιθική εποχή. Υπάρχει κάτι που συνδέει αυτές τις εικόνες. Οι πιο δημοφιλείς της εποχής εκείνης έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό: καμία δεν μοιάζει με ανθρώπινο ον. Γιατί λοιπόν ο κόσμος κυριαρχείται από μη ρεαλιστικές εικόνες σώματος; Πρέπει να πάμε πίσω σε γλυπτά όπως η Αφροδίτη του Willendorf 25εκατομμύρια χρόνια πριν, η Αφροδίτη του Grivaldi στην Τσεχία, του Moravany στην Σλοβενία και του Vestonice στην Ιταλία.

Το χαρακτηριστικό σε όλα αυτά τα προϊστορικά γλυπτά είναι τα τονισμένα στοιχεία της γονιμότητας και τα μικροσκοπικά των άκρων ή η άγνοια εκείνων του προσώπου. Προσπαθώντας ο νευροβιολόγος Ramachandran να ανακαλύψει αν υπάρχουν χαρακτηριστικά του

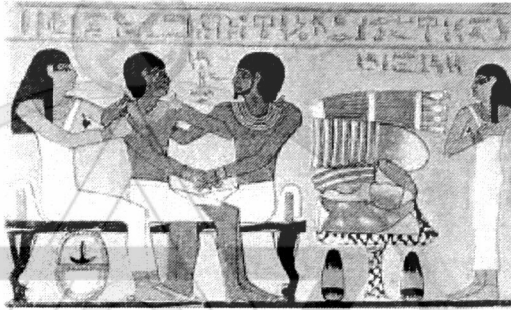

εγκεφάλου μας που επενεργούν και καθορίζουν την συμπεριφορά μας ως προς τις μορφές που μας ελκύουν στην τέχνη, μελέτησε την συμπεριφορά του ασημόγλαρου. Ο εγκεφάλός του ερεθίζεται στην θέα του κόκκινου ράμφους της μητέρας του. Το ίδιο και περισσότερο ερεθίζεται με τις κόκκινες ρίγες σε

ένα ξυλάκι. Αν οι γλάροι ήταν σε μια πινακοθήκη, θα «έδιναν εκατομμύρια» να αγοράσουν το ξυλάκι με τις ρίγες. Με τον ίδιο τρόπο ήταν προγραμματισμένοι οι εγκεφαλοί των προγόνων μας να τονίσουν κάποια χαρακτηριστικά της γονιμότητας, γιατί πρωτεύον μέλημά τους ήταν η αναπαραγωγή και η διαιώνιση του ανθρώπινου είδους. Ο πρωτόγονος ήταν κυνηγός, και γι' αυτό τα έργα τους παρίσταναν άγρια ζώα όπως στα σπήλαια του Λασκώ και της Αλταμίρα. Αυτά τα έργα τα χρησιμοποιούσαν σαν ένα είδος μαγείας, γιατί ίσως ο καλλιτέχνης, μιμούμενος το σχήμα του ζώου ή ανθρώπινου σώματος, πίστευε ότι εξασκούσε κάποια δύναμη πάνω σε αυτό.

Αργότερα, στην νεολιθική εποχή, καλλιέργησαν την γη και αντιμετώπισαν άγρια καιρικά φαινόμενα. Οι καλλιτέχνες δεν ζωγράφιζαν πια ζώα αλλά σχέδια και σύμβολα επάνω σε πέτρα ή πηλό. Και σήμερα ακόμη τα σύμβολα και οι φιγούρες των θεών που δημιουργούν φυλές στον σύγχρονο κόσμο, προορίζονται να κατευνάσουν τα κακά πνεύματα και να φέρουν καλή τύχη. Η τέχνη τους είναι τόσο πλήρης στο σχέδιο και το συναίσθημα όσο οποιαδήποτε άλλη στον πολιτισμένο κόσμο. Γύρω στο 3500πΧ ορισμένοι μεσογειακοί πολιτισμοί της Λίθινης εποχής έφθασαν σε πολύ προηγμένο στάδιο εκπολιτισμού, όπως η Αίγυπτος. Η νέα τέχνη εξέφραζε διαφορετική συνείδηση και φιλοδοξίες του ανθρώπου. Η σύλληψη και η δημιουργία αυτών των σημαντικών έργων τέχνης οφείλονταν στο ιερατείο, και η πραγματοποίησή τους στο μόχθο χιλιάδων σκλάβων. Η τέχνη τους ήταν αφιερωμένη στους νεκρούς, ή στους θεούς και τους βασιλείς. Το κοινωνικοπολιτικό τους σύστημα ήταν πολύ οργανωμένο και οι μορφές που ακολουθούσαν την τέχνη, διέπονταν από αυστηρούς κανόνες που θα διατηρούνταν για 5000χρόνια. Τί τους ώθησε να διατηρήσουν αυτή την μορφή;

Η απάντηση βρίσκεται στον τάφο του Ραμσή Β και είναι ένα πλέγμα επάνω σε γύψο, όπου έχουν χαραχθεί με μαθηματική ακρίβεια όλες οι αναλογίες των χαρακτηριστικών του προσώπου και του σώματος που ακολουθούσαν. Τους ίδιους αυστηρούς κανόνες ακολουθούσαν και στην αρχιτεκτονική για την κατασκευή των ναών τους. Τόσο δυνατή ήταν η αποκρυστάλλωση της μορφής, που ακολουθήθηκε και στην Ρωμαϊκή και Χριστιανική εποχή. Στην Ελλάδα συναντούμε τις απαρχές της Δυτικής τάσης προς τον ρεαλισμό και τον νατουραλισμό. Ενώ στην αρχαϊκή περίοδο τα Ελληνικά αγάλματα και οι πίνακες έμοιαζαν στην μορφή και την τεχνική με τις άκαμπτες Αιγυπτιακές μορφές, αργότερα διαμορφώθηκαν πιο φυσικές και ζωντανές όταν οι καλλιτέχνες δεν ήταν πια αποκλειστικά στην υπηρεσία του ιερατείου, αλλά στράφηκαν προς νέες αισθητικές αναζητήσεις και άρχισαν να μετέχουν στην μεγάλη πνευματική περιπέτεια της Αθήνας.

Οι Έλληνες καλλιτέχνες είχαν γνώσεις ανατομίας, φυσικής και οπτικής, και γνώριζαν τις διάφορες τεχνικές της γλυπτικής, της ζωγραφικής, της αρχιτεκτονικής, της χρυσοχοΐας και της κεραμικής. Μελετούσαν τους ομηρικούς μύθους και τους πιο αρχαίους μύθους του Αιγαίου κόσμου που συνδέονταν με τα φαινόμενα της Φύσης. Όλοι οι λαοί του Αιγαίου λάτρηναν πολλούς θεούς προστάτες των αγρών, της συγκομιδής και της εναλλαγής των εποχών. Στην Κρήτη, οι σημαντικότερες θεές ήταν εκείνη των όφρων και η μεγάλη μητέρα Γαία. Στην κλασική περίοδο η λατρεία της Φύσης παραχώρησε την θέση της στην λατρεία των θεών του Ολύμπου. Οι καλλιτέχνες τούς απεικόνιζαν με τις πιο τέλειες μορφές, ευκίνητους και γεροδεμένους σαν αθλητές, και μεγαλοπρεπείς σαν ιερείς.

Το ίδιο πνεύμα σοβαρότητας, σεμνότητας και φυσικότητας βρισκουμε και στην Ελληνική αρχιτεκτονική. Από τα βασιλικά ανάκτορα της Κνωσού και της Φαιστού μέχρι τους ναούς της κλασικής εποχής, οι Έλληνες χρησιμοποίησαν τα απλούστερα αρχιτεκτονικά στοιχεία: τον κίονα και το επιστήλιο στην υψηλότερη μορφή τεχνικής τελειότητας. Η Ελληνική αρχιτεκτονική και γλυπτική αντιπροσώπευαν το ίδιο το σύμβολο της τέχνης και της ομορφιάς, και έδωσαν ένα υπέροχο πρότυπο τελειότητας στην Δυτική τέχνη. Το αρχαϊκό μειδίαμα στις κό-

ρες και τους κούρους έμεινε στην παγκόσμια ιστορία της τέχνης. Δεν διέφερε η απεικόνιση θεών και ανθρώπων. Ο γλύπτης ανεδείκνυε με μοναδικό τρόπο τα φυσικά και ψυχικά χαρίσματα της μορφής. Μια τάση με ισχυρή επίδραση στην μετέπειτα πορεία της τέχνης.

ΕΜΠΝΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΡΓΟ ΤΕΧΝΗΣ. Στην πραγματικότητα η τέχνη –με κεφαλαίο Τ– δεν υπάρχει, όπως υποστηρίζει ο Gombrich στο έργο του «Χρονικό της Τέχνης». Η λέξη σημαίνει διαφορετικά πράγματα σε διαφορετικούς καιρούς και τόπους. Τα κριτήρια για την

ομορφιά ήταν διαφορετικά ακόμη και μεταξύ των ζωγράφων διαφόρων σχολών και ρευμάτων. Ο Γιάννης Τσαρούχης αναφέρει: «Πιθανόν να υπάρχουν χίλιες δυο οράσεις διαφορετικές από την όραση των ζωγράφων διαφόρων σχολών. Μα οι οράσεις αυτές είναι υποχρεωμένες να υποταχθούν σε άλλες δυνατότερες από αυτές. Κάθε άνθρωπος έχει την δύναμη να αλλάξει τα μάτια του άλλου κόσμου, αν ο ίδιος πίστευε με θέρμη στην δική του όραση. Η ιστορία της ζωγραφικής άλλωστε, δεν είναι τίποτε άλλο από υποταγή τεράστιων ομάδων ανθρώπων σε ένα ζευγάρι μάτια που τους οδήγησαν στην όραση του κόσμου.»

Πάντα όμως πρέπει να ψάχνουμε την εσωτερική ομορφιά ενός έργου. Άλλοι θέλουν συναίσθημα από έναν πίνακα, άλλοι να προβληματιστούν και να βρουν τους κρυμμένους συμβολισμούς. Άλλοι, αμήντοι, προτιμούν τους πίνακες με μορφές που να μοιάζουν αληθινές. Όταν όμως δεν ικανοποιεί ένας πίνακας, πρέπει να αναρωτηθούμε αν ο καλλιτέχνης ήθελε να αλλάξει την αληθινή όψη των πραγμάτων. Αν ξεχάσουμε για λίγο το πράσινο της χλόης και το γαλάζιο του ουρανού, ίσως ανακαλύψουμε κάτι πρωτόγνωρο. Για να απολαύσουμε ένα έργο τέχνης πρέπει να αποβάλλουμε συνήθειες και προκαταλήψεις. Τα βιβλικά θέματα προκαλούσαν έντονες αντιδράσεις και κάθε απομάκρυνση από τις παραδοσιακές μορφές αποτελούσε βλασφημία. Πρέπει να σκεφτόμαστε ότι τα περισσότερα έργα δεν έγιναν με σκοπό να εκτεθούν στα Μουσεία σαν τέχνη. Έγιναν από ανθρώπους που ήθελαν να εκφράσουν αυτό που είχαν εμπνευστεί όσο πιο πιστά μπορούσαν, και όχι βέβαια με τους παλιούς κανόνες. Οι περισσότεροι καλλιτέχνες τους αφήφισαν.

Ο Πικάσο έλεγε: «Δεν χρησιμοποιώ την παραδοσιακή νοοτροπία. Ζωγραφίζω ό,τι βγαίνει από την σκέψη μου. Δεν θέλω να κατέβω σε

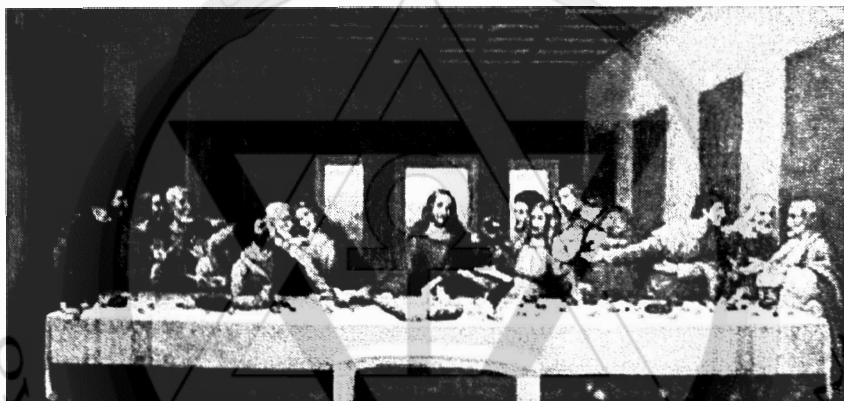
χαμηλότερο επίπεδο για να με καταλαβαίνουν. Ποτέ δεν είδα την ζωγραφική για ευχαρίστηση καθαρή. Θέλησα με τα χρώματα και το σχέδιο, αφού αυτά είναι τα όπλα μου, να προχωρήσω όλο και πιο πολύ στην γνώση του κόσμου και των ανθρώπων, γιατί τούτη η γνώση με ελευθερώνει. Προσπαθώ να πω το πιο αληθινό, το πιο δίκαιο». Σε άλλο σημείο ανέφερε πως όταν άρχιζε έναν πίνακα, ένιωθε ότι κάποιος άλλος δούλευε μαζί του. Είναι λοιπόν η θεϊκή έμπνευση που καθοδηγεί τον δημιουργό ενός έργου. Το θείο κομμάτι του εσωτερικού κόσμου που προσπαθεί να ανακαλύψει μέσα του και να αποτυπώσει όσο μπορεί καλύτερα στο έργο του. Όταν κυριαρχείται από την ιδέα ενός έργου, βρίσκεται σε ανώτερο νοητικό επίπεδο. Η έμπνευσή του, προερχόμενη από ανώτερες πηγές διεγείρει τα ανώτερα κέντρα του.

Η έμπνευση είναι ένα ρεύμα ενέργειας που ανιχνώνει και διευρύνει την συνειδητότητα και εκδηλώνει κάλλος και νέες ιδέες. Το έργο εκφράζει αγνότητα, αλήθεια, δικαιοσύνη, ελευθερία, φως, αγάπη. Μέσω της έμπνευσης, οι ανώτεροι κόσμοι δομούν γέφυρες για την κάθοδο του θείου πνεύματος σε κατώτερους κόσμους. Μια ανώτερη εντύπωση παρέχει την αναγκαία ενέργεια για την εκτέλεση της εκδήλωσης και την πραγμάτωση του έργου, όσο ο χρόνος, ο χώρος και οι συνθήκες το επιτρέπουν. Ένα εμπνευσμένο έργο είναι η εκδήλωση του κάλλους που είναι ο σκοπός της ζωής. Ο άνθρωπος δημιουργήθηκε για να εκφράσει ομορφιά. Δημιουργήθηκε για να απολαύσει την ομορφιά των κατώτερων βασιλείων, να εμπνευστεί από την ομορφιά των ανώτερων και να συνθέσει αυτά τα δύο. Εμπνευσμένοι άνθρωποι μας λένε ότι τα πάντα έρχονται σε ύπαρξη σαν εκδηλώσεις του άσματος του Θεού.

Μόνο ο άνθρωπος μπορεί να είναι μια συνειδητή έκφραση της ομορφιάς, όταν εναρμονίζει ολόκληρη την ζωή του με τον θείο νόμο της εξέλιξης και την επίτευξη της τελειότητας. Όσο βαδίζει από την μερική ομορφιά προς την ολική, τόσο μεταβάλλεται σε μια συνειδητή έκφρασή της. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την εδραίωση πρώτα της επικοινωνίας και έπειτα με την συγχώνευση με την πηγή της ομορφιάς μέσα του. Η ψυχή του είναι η αληθινή αντανάκλαση της ομορφιάς. Κάθε φορά που αγωνίζεται και ολοκληρώνει ένα έργο, εκδηλώνει περισσότερη ομορφιά. Η ομορφιά είναι η εκδήλωση του διαρκώς διευρυνόμενου πεδίου της ανάπτυξής μας.

Κάποτε ο μεγάλος καλλιτέχνης Λεονάρντο Νταβίντσι ήθελε να ζωγραφίσει τον Μυστικό Δείπνο. Αναζητούσε κάποιον σαν μοντέλο για τον Ιησού. Τελικά βρήκε κάποιον που ακτινοβολούσε ομορφιά και τους ζήτησε να γίνει το μοντέλο του. Εκείνος συμφώνησε και το έργο ξεκίνησε. Θέλοντας μετά από κάποια χρόνια να τελειώσει το έργο, αναζητούσε κάποιον σαν μοντέλο για τον Ιούδα, που να μοιάζει με προδότη. Έβγαζε πολλές ημέρες ώπου σε ένα χώρο διασκέδασης ανακάλυψε ένα άτομο με την αποκρουστική όψη του προδότη. Του ζήτησε να ποζάρει και εκείνος δέχθηκε. Όταν πήγε στο ατελιέ του ζωγράφου και αντίκρισε τον ατέλειωτο πίνακα, άρχισε να κλαίει γοερά. Όταν ο ζωγράφος τον ρώτησε γιατί έκλαιγε, ο άνθρωπος απάντησε: «Πριν λίγα χρόνια ήμουν ο Ιησούς και τώρα είμαι ο Ιούδας. Πρόδωσα την ομορφιά που ήταν δική μου.»

Όταν ο άνθρωπος ζει τα πρότυπα του εσώτερου κάλλους, γίνεται το μοντέλο για ένα ανώτερο είδωλο. Αυτό προσεγγίζεται βαθμιαία: στο πρώτο επίπεδο η έκφραση του κάλλους είναι μια μελωδία, στο δεύτερο είναι ένα ντουέτο, στο τρίτο μια χορωδία και στο τέταρτο μια συμφωνία. Στο πέμπτο, έκτο, και έβδομο επίπεδο το κάλλος μπαίνει στον χώρο της αιωνιότητας. Κάθε ομορφιά είναι ένα κέντρο ενέργειας. Όταν δημιουργούμε ένα όμορφο έργο, οικοδομούμε μια πηγή ανιψωτικής, αναπτυξιακής και εξαγνιστικής ενέργειας. Είναι σαν ένας κεραυνός φορτισμένος με την ενέργεια του ήλιου. Όλοι οι δημιουργικοί άνθρωποι είναι γεμάτοι ενέργεια και ακτινοβολία. Αυτή η ενέργεια και η ακτινοβολία φθάνουν στην καλύτερη έκφρασή τους όταν αρχίζουν να αφιπνίζονται. Τότε η εσωτερική ομορφιά, ο πραγματικός Εαυτός του ανθρώπου, αρχίζει να ρίχνει το φως του στον γύρω κόσμο.

Φίλε,

Μην ψάχνεις να βρεις ποιος είμαι γιατί δεν θα το μάθεις ποτέ.

Δεν ζητώ να αποδεχθείς όλα όσα λέω.

Δεν ζητώ τίποτε από κανέναν σας.

Δεν επιθυμώ την δημοσιότητα.

Δεν επιζητώ την κολακεία, ούτε οπαδούς.

Διότι εφόσον είμαι ερωτευμένος με την ζωή δεν επιθυμώ τίποτε.

Αυτά τα ερωτήματα δεν είναι τόσο σημαντικά. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι υπακούς στην αυθεντία και επιτρέπεις στην κρίση σου να καθοδηγείται από αυτήν.

Η κρίση σου, ο νους σου, τα συναισθήματα, η ζωή σου, καθοδηγούνται από πράγματα που δεν έχουν αξία. Και εδώ βρίσκεται η θλίψη.

Μέσα στον κάθε άνθρωπο βρίσκεται ολόκληρος ο κόσμος, και αν ξέρει πώς να κοιτάξει και να μαθαίνει, η πύλη τότε βρίσκεται εκεί μπροστά του και το κλειδί στο χέρι του.

Όταν ακούτε κάποιον με πλήρη προσοχή, τότε δεν ακούτε μόνον τις λέξεις που προφέρει αλλά και το συναίσθημα, επίσης, που περιέχουν τα λόγια του. Δεν ακούτε μόνον ένα μέρος αλλά ολόκληρο τον λόγο του.

Όταν μιλάμε με κατανόηση, αυτό είναι κάτι που σίγουρα γίνεται μόνον όταν ο νους ακούει με πλήρη προσοχή. Ο νους είναι η καρδιά, το νευρικό σύστημα, η ακοή σας όταν δίνεται ολόκληρη την προσοχή σας σε αυτόν.

Πρέπει να κατανοήσετε ολόκληρη την ζωή σας και όχι μόνον ένα μικρό μέρος της. Γι' αυτό πρέπει να μελετάτε, γι' αυτό πρέπει να κοιτάτε τον ουρανό, γι' αυτό πρέπει να τραγουδάτε και να χορεύετε, να γράφετε ποιήματα και να υποφέρετε, και να καταλαβαίνετε. Γιατί όλα αυτά είναι η ζωή.

Κρισναμούρτι

Η ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΑΣ

Ricardo Lindemann

(Πολιτικός Μηχανικός με πτυχίο στην Φιλοσοφία, Πρόεδρος του Συμβουλίου Θρησκευτικής Εκπαίδευσης της Ομοσπονδιακής Περιφέρειας της Βραζιλίας, Μέλος του Δ.Σ. της Παγκόσμιας Θεοσοφικής Εταιρείας, πρώην Πρόεδρος της Θ.Ε. της Βραζιλίας)

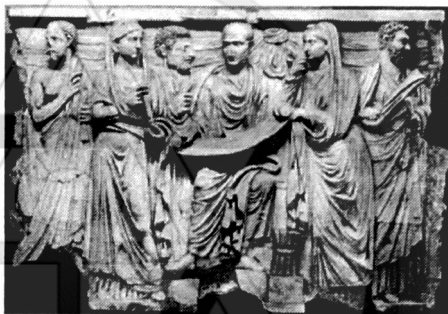
(Ομιλία στην Ακαδημία Πλάτωνος, Ιούλιος 2010)
(Μετάφραση: Ιφιγένεια Κασταμονίτη)

Έχουμε την τιμή να βρισκόμαστε στην Ακαδημία Πλάτωνος (έτος ίδρυσης: 387πΧ) στην Αθήνα, η οποία ιδρύθηκε με σκοπό να ακτινοβολήσει σοφία στον κόσμο απελευθερώνοντας τους ανθρώπους από την άγνοια, ή την αιτία του κακού σύμφωνα με τον ίδιο τον Πλάτωνα (Αθήνα, 428-347πΧ). Η λογική της Ελληνικής σκέψης απλώθηκε ακτινοβολώντας σε ολόκληρο τον κόσμο διαμέσου του Μεγάλου Αλεξάνδρου (356-323 πΧ), δάσκαλος του οποίου ήταν ο Αριστοτέλης (384-322πΧ), ένας μαθητής του Πλάτωνα. Ο Μέγας Αλέξανδρος συνέλαβε την σπουδαία ιδέα να ιδρύσει στην Αίγυπτο την Αλεξάνδρεια (331 πΧ) ως πρωτεύουσα της αχανούς αυτοκρατορίας του, οικοδομώντας στην πόλη αυτήν την μεγαλύτερη βιβλιοθήκη της εποχής και έναν ονομαστό φάρο. Αμφότερα εξέπεμπαν φως στον κόσμο, έκαστο με τον δικό του τρόπο.

Η Ελληνική λέξη «Θεοσοφία» εμφανίστηκε ως όρος τον 3ομΧ αιώνα στην Αλεξάνδρεια από τους Νεοπλατωνικούς, όπως ήταν ο Αμμώνιος Σακκάς (175-242μΧ) και οι μαθητές του, κυρίως δε από τον Πλωτίνο (205-270μΧ), τον Λογγίνο (213-273μΧ) και τον Ωριγένη (185-253μΧ). Θα μπορούσαμε να πούμε κατά κάποιο τρόπο πως όλοι ήταν μαθητές του Πλάτωνα. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο

βρισκόμαστε στον τόπο όπου δεν χρειάζεται να ερμηνεύσουμε την λέξη αυτήν ως «Θεία Σοφία», διότι εδώ είναι η πραγματική γενέτειρά της. Εκείνο που συνέβη στην Αλεξάνδρεια είναι όντως μια ακτινοβολία όσων είχαν εκκινήσει εδώ στην Ακαδημία Πλάτωνος, όταν η αληθινή σημασία της λέξης «Φιλοσοφία», την οποία ερμήνευσε αρχικά ο Πυθαγόρας ως «αγάπη της σοφίας», είχε ήδη διαστρεβλωθεί ή χαθεί. Πολλοί συγγραφείς θεωρούν ότι ακόμη και ο Πλάτων υπήρξε ένας Νέο-Πυθαγόρειος, επειδή σε μερικούς διαλόγους του διαφαίνεται κάποια Πυθαγόρεια επίδραση. Κυρίως δε στο ζήτημα της μετενσάρκωσης, δεδομένου ότι αναφέρει στην *Πολιτεία* και τον *Φαίδρο* πως ο Λυσίας ήταν σημαντικός φίλος του Αρχύτα από τον Τάραντα (430-350πΧ), του μεγάλου Πυθαγόρειου της εποχής του.

Ο Πυθαγόρας (Σάμος, 580-500πΧ) ήταν ο πρώτος δυτικός φιλόσοφος που δίδαξε την μετενσάρκωση, καθώς και την χορτοφαγία επίσης ως ένα μέσον συμπίεσης απέναντι στο σύνολο της ζωής, γεγονός που φαίνεται να υποδηλώνει μια κάποια Ινδουιστική και Βουδιστική επιρροή. Ταξίδεψε προφανώς και στην Ινδία την περίοδο που ανθούσε ο Βουδισμός, σχεδόν στο τέλος της ζωής του Γκωτάμα Βούδα (623-

543πΧ), όπως υποστηρίζει ο Δρ Paul Strathern αναφερόμενος σε στοιχεία της ζωής του Πυθαγόρα: «(545-35πΧ.) Ταξίδια στην Αίγυπτο και την Βαβυλώνα (πιθανόν ακόμη παραπέρα στην Περσία και την Ινδία)» (*Pythagoras & his Theorem, the Big Idea/O Πυθαγόρας και η Θεωρία του, η Μεγάλη Ιδέα*. London, Arrow Books, 1997. σ. 88). Επίσης, ο Επίσκοπος C. W. Leadbeater (1847-1934) έλεγε:

«Ο Πυθαγόρας ταξίδεψε σε πολλές χώρες της λεκάνης της Μεσογείου, μελετώντας αρκετά χρόνια στην Αίγυπτο όπου μνήθηκε στα Μυστήρια της Σάιδας. Επίσης είχε μνηθεί στα Ελευσίνια, τα Καβείρια και τα Χαλδαϊκά Μυστήρια, και με τον τρόπο αυτόν είχε αποκτήσει πλήρως όλη την κρυμμένη γνώση του αρχαίου κόσμου. Επιπλέον, εκτός από τα ταξίδια του σε όλη την Μεσόγειο, ο Πυθαγόρας είχε μεταβεί στην Ινδία όπου συνάντησε τον Κύριο Βούδα και υπήρξε ένας από τους μαθητές του. Παρέμεινε μερικά χρόνια στην Ινδία και λέγεται ότι τιμήθηκε με την δυνατότητα να συνομιλήσει με τον επόμενο Παγκόσμιο Διδάσκαλο, το άγιο τέκνο Σρι Κρίσνα, που τον ευλόγησε και τον έστειλε πίσω στην Ευρώπη ώστε να ιδρύσει το φι-

λοσοφικό του σύστημα εσωτερικής διδασκαλίας» (*Ancient Mystic Rites, αρχικός τίτλος Glimpses of Masonic History*, 1926, Wheaton, IL, USA, Theosophical Publishing House, 1995. σ. 96)(*).

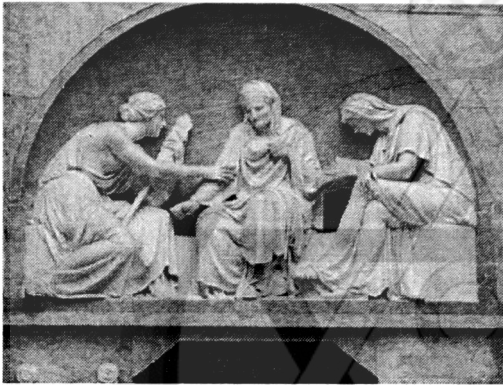
Αναφερόμενη η Έλενα Π.Μπλαβάτσκι σε μια αρχαιότερη σύνδεση της Θεοσοφίας με την Ανατολή, έλεγε ότι: «Η Θεοσοφία είναι το ισοδύναμο της Brahma-Vidya, ή θείας γνώσης (*Το Κλειδί της Θεοσοφίας*, ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ).

ΔΥΟ ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΔΑΧΕΣ: Είναι γεγονός ότι στην *Πολιτεία* ο Πλάτων δίδαξε την μετενσάρκωση ως επιλογή πορείας ζωής. Τα σημαντικότερα λόγια του ήταν: «Η ευθύνη ανήκει στον άνθρωπο που επιλέγει – ο Θεός δικαιώνεται» (*The Republic, Great Books of Western World.*, Chicago, *Encyclopedia Britannica*, 1994. τ. 7, σ. 439, παρ. 617). Το περίφημο αυτό βιβλίο είναι έργο αφιερωμένο στην έρευνα περί δικαιοσύνης. Είναι εύλογο να δυσκολευόμαστε στην αιτιολόγηση της ύπαρξής της εάν δεν λάβουμε υπόψη την διδασκαλία για την μετενσάρκωση και την Νέμεση (όροι που συνιστούν το δυτικό ισοδύναμο των Σανσκριτικών όρων Σαμσάρα και Κάρμα, αντιστοίχως). Για παράδειγμα, ας υποθέσουμε ότι στην ίδια οικογένεια έχουν γεννηθεί ένα άτομο με σωματική διάπλαση που του παρέχει την δυνατότητα να αποβεί ένας αθλητής Ολυμπιακών προδιαγραφών, και ένα άλλο με σωματική ανεπάρκεια. Ή, μια μεγάλη ευφυΐα και ένα διανοητικά καθυστερημένο άτομο. Εάν αυτές οι ακραίες διαφορές δεν αποδοθούν στο Κάρμα προηγούμενων ενσαρκώσεων των εμπλεκόμενων ατόμων, είναι εύλογο να τις αποδώσει κανείς στο θέλημα του Θεού. Σε μια τέτοια περίπτωση όμως, η θεία δικαιοσύνη μοιάζει να είναι απύσχα. Προφανώς, οι Νόμοι του Κάρμα και της Μετενσάρκωσης ως ιδέες δίδυμες είναι αλληλένδετοι μεταξύ τους.

Η Ε.Π.Μπλαβάτσκι έγραφε για το Κάρμα και την αντιστοιχία του με την Νέμεση (*Μυστική Δοξασία*, τ. ΙΙΙ, σελ.353, σημείωση 77, εκδ. Πνευματικός Ήλιος):

«Για τους πρώτους Έλληνες ‘από τον Όμηρο έως τον Ηρόδοτο’, δεν ήταν θεά αλλά μάλλον αίσθηση ηθικής’, λέει ο Decharme. Το φράγμα προς το κακό και την ανηθικότητα (...). Αλλά με τον καιρό αυτή η αίσθηση θεοποιήθηκε και η προσωποποίησή της έγινε μια μοιραία και τιμωρός θεά. Επομένως, εάν θα πρέπει να συνδέσουμε το Κάρμα με την Νέμεση, αυτό πρέπει να συμβεί με την τριπλή όψη της, δηλαδή ως Νέμεσις, Αδράστεια και Θέμις. Διότι ενώ η Θέμις είναι η θεά της Συμπαντικής Τάξης και της Αρμονίας, η οποία, όπως και η Νέμεσις, έχει ως αποστολή της να συμπιέζει κάθε υπερβολή και να συγκρατεί τον άνθρωπο μέσα στα όρια της Φύσης και

της δικαιοσύνης υπό την απειλή μεγάλης τιμωρίας, η Αδράστεια –‘το αναπόφευκτο’– αντιπροσωπεύει την Νέμεση ως το αμετάβλητο αποτέλεσμα των αιτιών που δημιούργησε ο ίδιος ο άνθρωπος. Η Νέμεσις είναι η δίκαιη θεά που κρατά την οργή της μόνο για εκείνους που τρελαίνονται από υπερηφάνεια, εγωισμό και ασέβεια. Εν ολίγοις, ενώ η Νέμεσις είναι μια μυθολογική, εξωτερική θεά ή Δύναμη, προσωποποιημένη και ανθρωποποιημένη στις διάφορες όψεις, το Κάρμα είναι μια ανώτερη φιλοσοφική αλήθεια, η πιο θεία ευγενική έκφραση της πρωταρχικής ενόρασης του ανθρώπου σχετικά με την Θεότητα.»

Ακόμη και στην Αγία Γραφή μπορούμε να διακρίνουμε την εκδήλωση του Θείου στον Νόμο του Κάρμα (σε μετάφραση King James, 1611, New York, American Bible Society, 1980. p.1005, *Προς Γαλάτας* 6: 7): «Μην πλανιάστε, ο Θεός δεν εμπαίζεται. Εκείνο που θα σπείρει ο άνθρωπος, αυτό και θα θερίσει.»

Επίσης, η περίπτωση της μετενσάρκωσης του Ηλία, του προφήτη της *Παλαιάς Διαθήκης*, στο σώμα του Ιωάννη Βαπτιστή επιβεβαιώνεται με σαφήνεια από τον Κύριο Ιησού (*Κατά Ματθαίον* 11:15):

«Σας βεβαιώ ότι μεταξύ των γεννηθέντων υπό γυναικών δεν εμφανίστηκε μεγαλύτερος από τον Ιωάννη τον Βαπτιστή. Και όμως, ο μικρότερος στην βασιλεία των ουρανών είναι μεγαλύτερος από αυτόν (που σημαίνει ότι δεν είχε μνηθεί στα Μυστήρια, και ως εκ τούτου αδυνατούσε να θυμηθεί ο ίδιος τις περασμένες του ενσαρκώσεις). Από τον καιρό του Ιωάννου του Βαπτιστή μέχρι σήμερα εκβιάζουν την βασιλεία των ουρανών και βιαστές την αρπάζουν (από συμβολική άποψη, ο ανώτατος Μνημένος που κατέκτησε την τελειότητα έχοντας προηγηθεί της φυλής, καταλαμβάνει πράγματι την βασιλεία των ουρανών ακόμη και δια της βίας, ως ένα είδος ιερής μάχης κατά του κατώτερου εγώ του). Όλοι οι προφύτες και ο νόμος μέχρι τον Ιωάννη προφήτευσαν, και εάν θέλετε να το παραδεχθείτε (ήτοι: εάν είστε ικανοί να το πιστέψετε), αυτός είναι ο Ηλίας ο οποίος έμελε να έλθει. Εκείνος που έχει αυτιά δια να ακούει, ας ακούει.»

Το σχόλιο του Επίσκοπου Leadbeater είναι εξίσου σαφές (*The Christian Gnosis*. London, St. Alban Press, 1983. σ. 199-200): «Οι ορθόδοξοι σχολιαστές εξηγούν ότι ο Χριστός δεν εννοούσε κυριολεκτικά όσα είπε σε αυτήν την περίπτωση, αλλά ότι απλώς ήθελε να πει πως ο Ιωάννης Βαπτιστής ήταν ένας τύπος του Ηλία, δηλαδή ο ίδιος εσωτερικός άνθρωπος ο οποίος έζησε ως εκείνος ο προφήτης. Ας θυμόμαστε ότι ο Χριστός ήταν εξοικειωμένος με την κοινή πεποίθηση (Κατά Ιωάννην 9:2). Γνώριζε καλώς όσα έλεγε ο κόσμος για τον ίδιο: μερικοί ότι Αυτός ήταν ο Ηλίας, άλλοι ότι ήταν ο Ιερεμίας, ή η μετενσάρκωση κάποιου αρχαίου προφήτη (Κατά Ματθαίον, 16:13-14). Επίσης, γνώριζε καλώς ότι ο Μαλαχία (4:5) είχε προφητέψει την επιστροφή του Ηλία και ότι ο κόσμος τον ανέμενε (Κατά Ματθαίον 17:10-13).

«Ακόμη, πρέπει να γνώριζε (Κατά Ιωάννην 16:30) με ποιον τρόπο θα ερμήνευαν τα λόγια Του εκείνοι που άκουγαν. Προέβη σε μια σαφή και αδιαμφισβήτητη δήλωση. Εάν δεν εννοούσε όσα είπε, τότε η δήλωση αυτή θα παραπλανούσε τον κόσμο και γνωρίζουμε ότι είτε είχε εκφέρει πράγματι αυτά τα λόγια είτε όχι, δεν θα μπορούσε να έχει προβεί σε μια τέτοια παραπλάνηση. Εάν δεν είχε εκφέρει αυτά τα λόγια, για ποια εμπνευσμένη γλώσσα των Ευαγγελίων μιλάμε; Εάν όμως τα είχε εκφέρει, τότε η μετενσάρκωση είναι ένα γεγονός, δεδομένου ότι υφίσταται στην Αγία Γραφή η δήλωση του Ιησού Χριστού πως ο Ιωάννης Βαπτιστής ήταν ο Ηλίας σε ένα νέο φυσικό σώμα.»

Ο Ωριγένης (185 – 253μΧ) ήταν ιερέας και ένας από τους πρώτους Χριστιανούς Πατέρες και ιδρυτές της Πατερικής Φιλοσοφίας. Δίδασκε την μετενσάρκωση στο βιβλίο του *De Principiis* (*On the First Principles/Περί Πρώτων Αρχών*, New York, Harper & Row, 1966, Gloucester, MA, USA, Peter Smith, 1973. σ. 73) και ήταν επίσης ένας Νεοπλατωνιστής, όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Δυστυχώς ο αυτοκράτορας Ιουστινιανός (483-565μΧ) παρενέβη στα θέματα της Εκκλησίας και συγκάλεσε

την δεύτερη Σύνοδο της Κωνσταντινούπολης, η οποία αρνήθηκε να αποδεχθεί την διδασκαλία του Ωριγένη για την προϋπαρξη της ψυχής, αναθεματίζοντάς την στις 5 Μαΐου 553 (DAVIS, Leo Donald, S.J. *The First Seven Ecumenical Councils, 325-787. Their History and Theology*. Collegeville, USA, The Liturgical Press, 1990. σ. 246). Κα-

τόπιν αυτού, η απόρριψη της γενικεύτηκε στον Χριστιανικό κόσμο μετά τον 6ο αιώνα. Ακόμη και ο Πάπας Βιργίλιος προτίμησε να μην παρευρεθεί σε εκείνη την Σύνοδο με την δικαιολογία ότι ήταν ασθενής, υποκύπτοντας στην υπόδειξη του αυτοκράτορα Ιουστινιανού Α που άσκησε μια απίστευτα αφόρητη πίεση επάνω του μετά την σθεναρή αντίδραση του προηγούμενου Πάπα, του Σιλβέριου, κατά της αυθαίρετης εκείνης αυτοκρατορικής απόφασης, γεγονός που τον οδήγησε σε εξορία στην νήσο Παλμάρια όπου πέθανε από αιτία έναν μήνα αργότερα.

Αυτό ίσως να ήταν το μεγαλύτερο σφάλμα στην ιστορία της Χριστιανικής φιλοσοφίας, διότι ο αποκλεισμός της διδασκαλίας της μετενσάρκωσης δημιούργησε τελικώς το δόγμα της αιώνιας καταδίκης στην κόλαση, το οποίο είχε ως συνέπεια τόσες καταστροφές και επίπονες δυσκολίες στην αξιολόγηση της ιστορίας του Δυτικού κόσμου. Είναι πράγματι εκπληκτικό το γεγονός ότι η εν λόγω απόφαση της Συνόδου λήφθηκε εντός του Ναού της Αγίας Σοφίας, την οποία είχε οικοδομήσει ο Ιουστινιανός Α. Εννιακόσια χρόνια μετά από εκείνη την Σύνοδο οι Τούρκοι κατέλαβαν την Αγία Σοφία, αλλά δύσκολα θα μπορούσε να θεωρήσει κανείς ότι υπήρχε κάποια καρμική σχέση μεταξύ των δύο αυτών συμβάντων. Παρόλα αυτά, το παραπάνω σημαίνει ότι ο Χριστιανισμός δεν απέρριπτε αρχικώς την μετενσάρκωση αλλά ίσχυε ως τμήμα της διδαχής του επί πέντε τουλάχιστον αιώνες. Τί ειρωνεία, όμως! Ένας αυτοκράτορας του Βυζαντίου κατέστρεψε μια από τις σημαντικότερες συνεισφορές της Νεοπλατωνικής σκέψης στον Χριστιανισμό, δηλαδή την διδασκαλία περί μετενσάρκωσης.

Εξ αυτού προκλήθηκε η εμφάνιση μιας από τις πλέον αντιφατικές ιδέες στον παραδοσιακό Χριστιανισμό, ήτοι: το δόγμα της αιώνιας καταδίκης στην κόλαση, που έρχεται σε αντίθεση με την διδασκαλία ότι ο Θεός είναι Εύσπλαχνος, ή ότι η θρησκεία αυτή είναι η θρησκεία της συγχώρεσης και της ευσπλαχνίας όπως δίδαξε ο ίδιος ο Κύριος Ιησούς Χριστός. Είναι εξαιρετικά αντιφατικό και άδικο να πληρώνει αιώνια ο άνθρωπος για ένα σφάλμα που διέπραξε στην διάρκεια μιας ζωής ή ακόμη και μιας συγκεκριμένης στιγμής. Όταν ένας άνθρωπος που είναι πατέρας μπορεί να συγχωρήσει το τέκνο του δίδοντάς του μια δεύτερη ευκαιρία, είναι αδύνατο να κατανοήσουμε πώς θα μπορούσε ο Θεός Πατέρας να συμπεριφέρεται τόσο βάνουσα, καταδικάζοντας τα τέκνα Του σε αιώνια τιμωρία στην κόλαση. Προφανώς δεν ήταν αυτή η αρχική διδασκαλία του Ιησού Χριστού, αλλά πρόκειται για την παρέμβαση του Ιουστινιανού που παρέφθειρε την αρχική Χριστιανική διδαχή.

Υπάρχουν στοιχεία σχετικά με την ύπαρξη μιας εσωτερικής διδασκαλίας στον Χριστιανισμό πέρα από την εξωτερική, διότι ο Κύριος Ιησούς είπε (*Κατά Μάρκο*, 4:11-12): «Σε εσάς έχει δοθεί να γνωρίζετε το μυστήριο της βασιλείας του Θεού, εις δε τους έξω, όλα γίνονται με παραβολές ώστε να κοιτάζουν καλά αλλά να μην βλέπουν, και να ακούν καλά αλλά να μην καταλαβαίνουν, μην τυχόν μετανοήσουν και συγχωρεθούν οι αμαρτίες τους.» Και παρακάτω (*Κατά Μάρκον* 4:33-34): «Και με τέτοιες πολλές παραβολές τους κήρυττε τον λόγο, σύμφωνα με την δυνατότητα που είχαν να εννοούν. Χωρίς παραβολή δεν τους μιλούσε, αλλά εξηγούσε όλα ιδιαίτε- ρως εις τους μαθητές του.»

Στο «*Κλειδί της Θεοσοφίας*», η Ε.Π.Μπλαβάτσκυ λέει: «Δεν απαιτείται μεταφυσική γνώση ή ιδιαίτερη εκπαίδευση ώστε να αντιληφθεί ένας άνθρωπος τις ευρείες αλήθειες του Κάρμα και της Μετενσάρκωσης (...). Τα πλήθη αποδέχθηκαν με ενθουσιασμό τον Βουδισμό, και όπως αναφέρθηκε αλλού είναι εμφανής επάνω τους η πρακτική επίδραση αυτής της ηθικής φιλοσοφίας, εκ του γεγονότος της περιορισμένης εγκληματικότητας στους λαούς που έχουν ασπασθεί την εν λόγω θρησκεία συγκριτικά με τους πιστούς κάθε άλλης. Το κυριότερο μέλημά μας λοιπόν είναι να εκριζώσουμε την γονιμότερη πηγή κάθε εγκληματικότητας και ανηθικότητας, δηλαδή την πεποίθηση ότι μπορεί κανείς να διαφύγει τις συνέπειες των πράξεών του. Από την στιγμή που θα διδαχθούν τον κορυφαίο όλων των νόμων που διέπει το Κάρμα και την Μετενσάρκωση, εκτός του ότι θα βιώσουν μέσα τους την αληθή αξιοπρέπεια της ανθρωπίνης φύσης, θα απομακρυνθούν από το κακό και θα το αποφεύγουν σαν να επρόκειτο για φυσικό κίνδυνο.»

Είναι εκπληκτικός ο τρόπος με τον οποίο αυτά τα συμπεράσματα συμφωνούν με εκείνα της *Πολιτείας* του Πλάτωνα, τον διάλογο περί δικαιοσύνης. Η κ. Μπλαβάτσκυ θεωρεί ακόμη ότι οι θεοσοφικές αρχές μπορούν να εφαρμοστούν με σκοπό την κοινωνική πρόοδο, λέγοντας τα εξής (ομοίως): «Επιτρέψτε μου να σας υπενθυμίσω εν τάχει ποιες είναι αυτές οι αρχές: συμπαντική Ενότητα και Αιτιότητα, Ανθρώπινη Αλληλεγγύη, Νόμος του Κάρμα, Μετενσάρκωση. Αυτοί είναι οι τέσσερις κρίκοι της χρυσής αλύσου που πρέπει να συνενώνουν την ανθρωπότητα ως μία οικογένεια, μία παγκόσμια Αδελφότητα.»

ΜΥΣΤΗΡΙΑ. Η Ε.Π.Μπλαβάτσκυ μνημονεύει ακόμη και εξηγεί σχετικά με τα Μυστήρια, λέγοντας (*The Theosophical Glossary*. Madras, Chennai, T.P.H., σ. 220): «●ι 'τελεται/teletai' των Ελλήνων (συνιστούσαν) μνητικούς εορτασμούς (...). Ήταν εορτές που τηρούνταν γενικώς μυστικές από τους βέβηλους και αμύητους. Στην διάρκεια των τελετών, μέσω δράματος ή άλλης μεθόδου, δίδασκαν την προέλευση των πραγμάτων καθώς και την φύση του ανθρωπίνου πνεύματος, την σχέση του με το φυσικό σώμα και την διαδικασία καθαρισμού και επιστροφής στην ανώτερη ζωή. Η φυσική επιστήμη, η ιατρική, οι νόμοι της μουσικής, της μαντικής, όλα δίδασκονταν κατά τον ίδιο τρόπο.»

Στα Μυστήρια έδιναν έμφαση στις βασικές διδασκαλίες του κάρμα και της μετενσάρκωσης. Έτσι συναντώνται επίσης στον εσωτερικό Χριστιανισμό, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, παρότι δεν είναι τόσο εμφανείς στην εξωτερικό δόγμα του δεδομένου ότι δίδει μεγαλύτερη έμφαση στην συγχώρεση και την ευσπλαχνία. Είναι ιδιαίτερος σημαντικό να αναφέρουμε ότι οι διδασκαλίες των Μυστηρίων, έστω και αν εκληφθούν ως υπόθεση προς έρευνα, δεν ήταν απλές θεωρίες ή πεποιθήσεις. Συνιστούσαν προϊόν μακράς περιόδου εξαγνισμού και σταδιακής προπαρασκευής σε διαφορετικά επίπεδα ή βαθμίδες μύησης, μέσω εκστατικών βιωμάτων ως κύριο μέσον έρευνας στον τομέα της υπεραισθητικής γνώσης, όπως εξηγεί η Ε.Π.Μπλαβάτσκυ αναφερόμενη στην Απόκρυφη Επιστήμη ή Gupta Vidya (*The Theosophical Glossary*, σημ. 5, τ. 1; σ. 272-3):

«Η Μυστική Δοξασία είναι η συσσωρευμένη Σοφία των Αιώνων και από μόνη η κοσμογονία της συνιστά το πλέον εκκλησιαστικό και περίτεχνο σύστημα (...), αλλά αυτή είναι η μυστηριώδης δύναμη του Απόκρυφου συμβολισμού. Στοιχεία που απασχόλησαν ουσιαστικά αμέτρητες γενεές μνημένων ενορατικών και προφητών στην προσπάθειά τους να τα διευθετήσουν, να τα ταξινομήσουν, και να τα ερμηνεύσουν στην διάρκεια μιας απίστευτα μακριάς πορείας εξελικτικής προόδου, όλα υπάρχουν καταγεγραμμένα σε μερικές σελίδες γεωμετρικών σημείων και γλυφών. Η σπινθηροβόλα ματιά εκείνων των ενορατικών είχε διεισδύσει στον ίδιο τον πυρήνα του θέματος και κατέγραψε την ψυχή των πραγμάτων (...).

«Είναι άσκοπο να αναφέρουμε ότι το υπό εξέταση σύστημα δεν συνιστά απλώς προϊόν φαντασιοπληξίας ενός ή περισσότερων μεμονωμένων ατόμων. Είναι η αδιάλειπτη καταγραφή χιλιάδων γενεών Ενορατικών, οι αντίστοιχες εμπειρίες των οποίων χρησιμοποιήθηκαν προς έλεγχο και επαλήθευση των προφορικών παραδόσεων (...). Με ποιο τρόπο το επέτυχαν; Η απάντηση που δί-

δεται, είναι: ελέγχοντας, δοκιμάζοντας και επαληθεύοντας σε κάθε τομέα της Φύσης όλες τις αρχαίες παραδόσεις διαμέσου της ανεξάρτητης ενόρασης μεγάλων μυστών, ήτοι ανθρώπων που είχαν αναπτύξει και τελειοποιήσει τον φυσικό, νοητικό, ψυχικό και πνευματικό τους οργανισμό στον ύστατο βαθμό. Η ενόραση ενός μόνον μύστη δεν καθίστατο αποδεκτή έως ότου ελεγχόταν και επιβεβαιωνόταν από την ενόραση άλλων μυστών –ειλημμένη με τρόπον ώστε να αποτελέσει ανεξάρτητη απόδειξη– καθώς και από αιώνες βιωματικής εμπειρίας.»

Μπορεί κανείς να ανατρέξει στα παρακάτω βιβλία, τα οποία σας συνιστώ για περισσότερες νεώτερες πληροφορίες σύμφωνα με την επιστημονική γλώσσα: Srinivasan, PhD, *Introduction to «Occult Chemistry»: The Amazing Phenomenon of ESP of Nuclear Structure and Subatomic Particles* (2002), I.K.Taimni, PhD, *Selfculture - in the Light of the Ancient Wisdom* (1998), και *The Science of Yoga* (1961), όλα The Theosophical Publishing House, Chennai, India.

Μία από τις κυριότερες διδαχές των Μυστηρίων αφορούσε τις μετά τον θάνατο συνθήκες. Όπως γράφει ο Επίσκοπος C.W. Leadbeater στο έργο του *Glimpses of Masonic History* (σ.87): «Οι μύθοι της εξωτερικής θρησκείας της χώρας είχαν συγκεντρωθεί και μελετηθεί στα Ελευσίνια Μυστήρια όπως συνέβαινε με τα Μυστήρια της Αιγύπτου. Μεταξύ

εκείνων που αφορούσαν στην μεταθανάτια ζωή συγκαταλεγόταν ο μύθος του Τάνταλου, ο οποίος είχε καταδικαστεί να υποφέρει από αέναη δίψα στον Άδη. Περιβαλλόταν από νερό που όμως αποσυρόταν μακριά του όποτε εκείνος επιχειρούσε να πι-

ει. Επάνω από το κεφάλι του κρέμονταν κλάδοι πλήρεις φρούτων, αλλά αποσύρονταν εξίσου όταν άπλωνε το χέρι του να τους αγγίξει.

«Εξηγούσαν ότι αυτό απεικόνιζε τον άνθρωπο που πεθαίνει πλήρης κάθε είδους αισθησιακών επιθυμιών, ο οποίος διαπιστώνει μετά τον θάνατό του ότι εξακολουθεί να παραμένει στην ίδια κατάσταση ως προς τις επιθυμίες του αλλά είναι ανίκανος να τις ικανοποιήσει. Ένας άλλος μύθος μιλούσε για τον Σίσυφο που είχε καταδικαστεί να σπρώχνει αιώνια προς την κορυφή ενός λόφου έναν τε-

ράστιο μαρμάρινο βράχο. Μόλις όμως έφθανε στο τέρμα, ο βράχος κατρακυλούσε πίσω στους πρόποδες. Αυτό αναπαριστά την μεταθανάτια κατάσταση ενός ανθρώπου πλήρους προσωπικών επιδιώξεων, ο οποίος διήλθε την ζωή του καταστρώνοντας σχέδια προς ίδιον όφελος. Στον άλλο εκείνον κόσμο συνεχίζει να καταστρώνει σχέδια και να τα επεξεργάζεται, αλλά ολοκληρώνοντάς τα ανακαλύπτει πάντοτε ότι δεν ήταν παρά ονειροπολήματα.»

Μια άλλη σπουδαία διδασκαλία των Αρχαίων Μυστηρίων αφορούσε στην ικανότητα του ανθρώπινου όντος για ηθική τελειοποίηση. Η ύπαρξη των Τέλειων Ανθρώπων ή Διδασκάλων, καθώς και της Μεγάλης Αδελφότητάς τους, συνιστά ένα εύλογο συμπέρασμα εφόσον αποδεχθούμε ή κατανοήσουμε τους Νόμους της Μετενσάρκωσης, του Κάρμα και της Εξέλιξης. Η διδασκαλία αυτή εκφράζεται θαυμάσια με τα εξής παραδοσιακά λόγια (Jinarayadasa, C. *The 'K.H.' Letters to C.W. Leadbeater*. Madras, Chennai., T.P.H., 2001. σ. 54): «Υπάρχει μια πνευματική δυναστεία, ο θρόνος της οποίας ουδέποτε παραμένει κενός, η δόξα της οποίας ουδέποτε αφανίζεται. Τα μέλη της αποτελούν τους κρίκους μιας χρυσής αλύσου που ποτέ δεν μπορεί να διασπασθεί, διότι βοηθούν τον κόσμο να επιστρέψει στον Θεό από τον οποίο προήλθε.»

Επίσης, στο *Κατά Ματθαίον* 5:48, διαβάζουμε: «Να είστε λοιπόν τέλειοι, όπως και ο Πατέρας σας, ο ουράνιος, είναι τέλειος».

Από την άλλη πλευρά, ο Χριστιανισμός θα μπορούσε να έχει εξελιχθεί ως ένας αληθής Νεοπλατωνισμός, εάν δεν είχε μεσολαβήσει η αυθαίρετη παρέμβαση του Ιουστινιανού Α, ο οποίος απέρριψε την σκέψη του Ωριγένη με αποτέλεσμα τον εξοστρακισμό της Μετενσάρκωσης από το δόγμα, και την άρνηση της ελευθερίας της σκέψης στην ερμηνεία των γραφών, με όλα τα τραγικά συνεπακόλουθα του σκοταδισμού της Ιεράς Εξέτασης κατά τον Μεσαίωνα. Δυστυχώς, ο Ιουστινιανός έκλεισε επίσης την Ακαδημία του Πλάτωνα το 529μΧ, και το 550μΧ περίπου το τελευταίο μέρος όπου εξακολούθουσαν να τελούνται τα Αιγυπτιακά Μυστήρια. Μας δίδεται λοιπόν σήμερα η μεγάλη ευκαιρία και η πρόκληση να αποκαταστήσουμε την Ελληνική φιλοσοφία και τα Αρχαία Μυστήριά της ακόμη στην ύψιστη δόξα τους, επαναφέροντας τις ιδέες περί δικαιοσύνης και υπευθυνότητας προς ευημερία και πρόοδο της ανθρώπινης ζωής, και τελικώς προς απελευθέρωση της ανθρώπινης συνειδητότητας.

(*) (Σημ. ΙΙΣΟΟΥ) Ελληνική έκδοση: *Η Μυστική Ιστορία του Τεκτονισμού*, εκδ. ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ)

Από την Άχρονη Σοφία ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Δίκαιο είναι να αποδίδεις στον καθένα ό,τι του ανήκει.

Ας μη βάζεις κάτι σε μοίρα πιο ανώτερη από το δίκαιο.

Εάν έχουμε την θέληση να πεθάνουμε για τα δικάιά μας, τότε και θα προοδεύσουμε.

Χωρίς δικαιοσύνη και άλλη αρετή, κάθε μάθηση φαίνεται πανουργία.

Ο πραγματικά μεγάλος άνδρας ούτε τον εαυτό του ούτε τα δικά του πρέπει να αγαπάει, αλλά τα δίκαια, είτε δικά του είτε ξένα είναι αυτά.

ΠΛΑΤΩΝ

Με δικαιοσύνη ας εκφέρετε (κάθε φορά) τις κρίσεις σας.

ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ

Δεν αδικεί άλλον όποιος χρησιμοποιεί ένα δικαίωμά του.

Δεν πρέπει να κρίνει ή να αποφασίζει κάποιος λαμβάνοντας υπόψη του μονάχα ένα μέρος του κειμένου νόμου (και όχι ολόκληρο τον νόμο).

ΡΩΜΑΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Χωρίς δικαιοσύνη είναι αδύνατο να γίνει ένας άνθρωπος καλός πολίτης.

ΞΕΝΟΦΩΝ

Εάν ένας ήθελε να παραδεχθεί ορισμένα πράγματα σαν δίκαια, και να τα εφαρμόζει ύστερα αυτά θα πρέπει.

ΧΙΛΩΝ

Υπάρχει οφθαλμός της Θείας Δικαιοσύνης, ο οποίος όλα γενικά τα παρακολουθεί.

ΛΙΣΧΥΛΟΣ

Αν θέλεις να δικάσεις δίκαια, μην κρίνεις κάποιον από τους δικαζόμενους και αντιδικούντες προσωπικά, αλλά την ίδια την δίκη (δηλαδή αντικειμενικά κρίνε μόνο την υπόθεση την ίδια).

ΕΠΙΚΤΗΤΟΣ

Κάθε άνθρωπος αγαπάει την δικαιοσύνη για λογαριασμό των άλλων. Κανείς όμως δεν φροντίζει να είναι και ο ίδιος δίκαιος.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ

Η ευσπλαχνία και η ανεκτικότητα πρέπει να συνοδεύουν όλες γενικά τις πράξεις μιας αληθινής δικαιοσύνης.

ΦΡΑΝΚΛΙΝΟΣ

Το δίκαιο ενός καλού κράτους θα πρέπει απαραίτητα να συμφωνεί και προς τις απαιτήσεις του αποκαλούμενου από τους φιλοσόφους «ορθού λόγου».

ΣΠΙΝΟΖΑ

Η ωραιότερη λειτουργία της ανθρωπότητας είναι η δικαιοσύνη.

ΒΟΛΤΑΙΡΟΣ

Η δικαιοσύνη βαστά σπαθί. Σαν της πάρεις το σπαθί, απομένει μόνο με την ζυγαριά. Αυτήν την έχουν όμως και οι μπακάληδες.

ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ

Δίκαιο είναι το σύνολο των ορισμών που περιορίζουν τις ανθρωπίνες ατομικές ελευθερίες, κάνοντας έτσι δυνατή την εν ειρήνη συνύπαρξη μεταξύ των ελευθεριών αυτών.

EMMANOYHΛ KANT

Μόνη η δικαιοσύνη φέρει την ελευθερίαν, την δύναμιν και την ασφάλειαν. Όπλα χωρίς δικαιοσύνη, γίνονται όπλα ληστών, ζώντων εις καθημερινόν κίνδυνον να στερηθώσιν την δύναμιν από άλλους ληστές ή και να κολασθώσιν ως λησταί από νόμιμον εξουσίαν. Η ανδρεία χωρίς την διακαιοσύνην είναι ευτελές προτέρημα. Η δικαιοσύνη αν εφυλάσσετο από όλους, ουδέ χρείαν όλως θα είχε της ανδρείας. Ως έλεγεν ο ένδοξος και μέγας στρατηγός Αγησίλαος: «Ουδέν ανδρείας χρήζομεν εάν πάντες ώμεν δίκαιοι». Και αυτή του Θεού η παντοδυναμία ήθελε είσθαι χωρίς όφελος δια τους ανθρώπους, αν δεν ήτο ενωμένη με την άπειρον Αυτού δικαιοσύνην.

Οι νόμοι τότε μόνον ισχύουσι και γίνονται αληθής σκέπη εκείνων δι' ους ενομοθετήθησαν, όταν αι ψυχαί των γένων προετοιμασθούν καταλλήλως δια της αγωγής των παιδων, εις τον σεβασμόν και την φύλαξιν των νόμων.

Ορθή πολιτική κοινωνία είναι αδύνατον να συσταθεί άνευ ευνομίας, ουδ' ευγνωμία δύναται να εύρη θέσιν ένθα δεν βασιλεύει η ισονομία.

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΚΟΡΑΗΣ

(Πηγή: *N.A. Ζαγκλαβήρα, «Εγκυκλοπαίδεια της Αρχαίας και Νεώτερης Σοφίας»*)

Η ΨΥΧΙΚΗ ΚΑΘΑΡΣΗ

+ Στυλιανός Τάκας

Κάθαρση για την ψυχή του ανθρώπου είναι η αποβολή των παθών του, τα οποία κυριολεκτικά ρυπαίνουν την ψυχή του. Όμως, ο άνθρωπος, παράλληλα με την προσπάθεια αποβολής των παθών του πρέπει να καταβάλλει προσπάθεια να εξαλείψει και τις ψευδείς του δοξασίες, γιατί αυτές τον οδηγούν σε λανθασμένη πορεία στην ζωή του και στην εκτροπή των παθών.

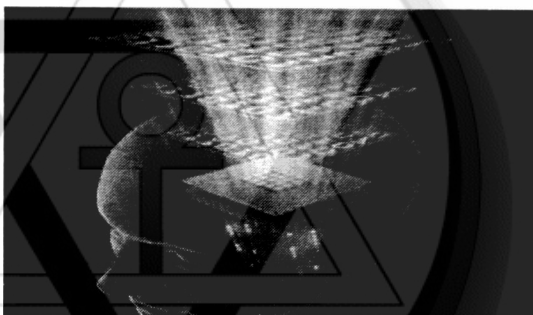
ΤΑ ΠΑΘΗ. Πάθη είναι οι από πλάνη σχηματισμένες ιδέες στην διάνοιά μας, οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα να εκδηλώνουμε κακίες και να οδηγούμεθα σε πράξεις εσφαλμένες που είναι αντίθετες προς τον σκοπό και προορισμό μας ως πνευματικών όντων. Τα πάθη αποτελούν συσσωρευμένες ενέργειες, οι οποίες, όταν επιχειρούμε να τις εξαλείψουμε ή να τις περιορίσουμε, μεγαλώνουν και αν δεν βρουν διέξοδο μπορεί να γίνουν δυνατότερες από την λογική. Τα πάθη που βαρύνουν τον κάθε άνθρωπο προέρχονται τόσο από το κοινωνικό περιβάλλον που βρίσκεται, όσο και από το ιστορικό παρελθόν της ψυχής του, δηλαδή από προηγούμενες ενσαρκώσεις. Το σημαντικότερο από τα πάθη είναι ο εγωισμός που αποτελεί το πολυκέφαλο τέρας και εδρεύει στο ψυχικό κέντρο.

Ο εγωισμός είναι το βάθρο εδράσεως όλων των παθών, διότι όλα τα πάθη βασίζονται σε συναισθημάτά μας που αναφέρονται είτε σε μείωση της προσωπικότητάς μας έναντι των άλλων, (και αυτό εκδηλώνεται ως θυμός, μνησικακία, φθόνος, ζήλεια, κλπ.) είτε σε υπερεκτίμηση της προσωπικότητάς μας έναντι των άλλων (και αυτό εκδηλώνεται ως αλαζονεία, έπαρση, κλπ.). Ο εγωισμός παρουσιάζει κλιμάκωση και αρχίζει από την απλή φιλαντία, δηλαδή από το ενδιαφέρον του ανθρώπου για τους δικούς του και για όσους έχουν μεγάλη ιδέα γι' αυτόν, και φθάνει μέχρι του σημείου να θεωρεί τον εαυτό του ως το κέντρο του κόσμου, και όλους τους άλλους να υστερούν. Το αντίθετο του εγωισμού είναι ο αλτροισμός, ο οποίος έχει

έννοια φυγοκεντρική και αποτελεί εκδήλωση της αγάπης. Ο εγωιστής, στην ακραία του εκδήλωση δεν έχει αγάπη, δεν είναι φιλόανθρωπος, και δεν είναι δίκαιος.

Τα πάθη, εκδηλούμενα υπό των ανθρώπων, τους παρεμποδίζουν όχι μόνον στον σχηματισμό ορθών σκέψεων με συνέπεια την παρεμπόδιση της ψυχικής μας προόδου, αλλά προκαλούν και μέγιστες ανωμαλίες στις μεταξύ τους σχέσεις. Τα πάθη γίνονται οι φορείς της κακοδαιμονίας των ανθρώπων, και υπονομεύουν τόσο την διανοητική τους ανέλιξη όσο και τον σχηματισμό των συναισθημάτων εκείνων, δια των οποίων εξωτερικεύονται σε λειτουργία οι ψυχικοί νόμοι της Ελευθερίας, της Αγάπης, και της Δικαιοσύνης. Υπονομεύουν επίσης την λειτουργία της βουλήσεως, καθιστούν ανίσχυρη την θέληση και εκτρέπουν την ανθρώπινη φύση από τους όρους της φυσικής ζωής.

Τα πάθη σε ανθρώπους που δεν έχουν μελετήσει την Φύση και τους νόμους της, παρεμποδίζουν την ψυχική τους μεταμόρφωση διότι η αποκάλυψη των Θείων Αληθειών της Πνευματικής Φύσεως δεν γίνεται δεκτή από την διάνοησή τους. Τα πάθη σε ανθρώπους που έχουν μελετήσει την Φύση και τους νόμους της, αν δεν προσπαθήσουν να τα αποβάλλουν τότε τους δημιουργείται μέλλον με μεγάλες δοκιμασίες και οι ψυχές τους δεν θα μπορέσουν να προχωρήσουν προς πνευματικούς κόσμους υπέρτερους του ανθρωπίνου, διότι ενώ γνωρίζουν τί πρέπει να πράξουν, το παραμελούν ή το αποφεύγουν. Αν όμως εκπληρώσουν τον σκοπό τους και απαλλαγούν από τα πάθη τους, τότε θα επιτύχουν την πλήρη πνευματική τους μεταμόρφωση και την αποκατάστασή τους στις χώρες στις οποίες το Φως κυριαρχεί ως η ιθύνουσα πάντα τα εκεί όντα πνευματική Αρχή.

ΠΡΟΛΗΨΕΙΣ. Η λέξη πρόληψη προέρχεται από το ρήμα «προλαμβάνω» που σημαίνει παίρνω μέτρα και λαμβάνω αποφάσεις πριν μου συμβεί κάτι, και συνήθως χωρίς να εξετάσω σε βάθος το θέμα στο οποίο αναφέρεται η αυθόρμητη απόφασή μου. Επίσης,

συναφείς προς τις προλήψεις είναι και οι δεισιδαιμονίες, οι οποίες, όπως ετυμολογείται η λέξη, αναφέρονται σε φόβο των εκ των θεών ή του Θεού δήθεν προερχομένων, πχ φόβος του θανάτου, φόβος της ασθένειας, της αποτυχίας, κλπ. Σχετικά φοβόμαστε την ημέρα Τρίτη και 13 του μηνός, μας απασχολεί το καλό ή το κακό ποδαρικό, κλπ. Οι προλήψεις είναι πάθη συναφή προς τις ψευδείς δοξασίες. Αυτές είναι που αναιρούν την αρετή και ειδικότερα την ελευθερία του ανθρώπου, και τον εμποδίζουν να ερευνησει ελεύθερα τα συμβαίνοντα στην Φύση και συνεπώς να γνωρίσει την αλήθεια. Όπως τα πάθη, έτσι και οι προλήψεις αποτελούν ψυχικό ρύπο για τον άνθρωπο και αν δεν τις αποβάλλει αδυνατεί να αποκαθαρθεί. Οι προλήψεις είναι δυνατόν να αποβληθούν από τους μορφωμένους ανθρώπους δια της λογικής.

ΨΕΥΔΕΙΣ ΔΟΞΑΣΙΕΣ. Ψευδείς δοξασίες είναι πίστη που σχηματίζουμε στην διάνοιά μας από τις εκ πλάνης σχηματισμένες ιδέες. Αυτό σημαίνει ότι οι ψευδείς δοξασίες είναι εκείνο το νοητικό υπόβαθρο το οποίο, αφενός μεν μας εξωθεί σε εκδήλωση παθών, αφετέρου δε μας παρεμποδίζει να κατανοήσουμε ότι έχουμε πάθη ώστε να τα εξαλείψουμε. Επίσης, δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής μας ότι τα πάθη συνήθως βασίζονται στις ψευδείς δοξασίες που έχουμε, και οι οποίες μας έχουν καλλιεργηθεί μέσα στο κοινωνικό περιβάλλον που ζούμε. Ο άνθρωπος γενικά κυριαρχείται από ψευδείς δοξασίες όταν διάγει μη φυσικό βίο και βρίσκεται σε σκοτεινό περιβάλλον. Οι ψευδείς δοξασίες συνήθως προέρχονται από θρησκευτικά ή πολιτικά ή κοινωνικά πιστεύω, και καλλιεργούν και εκτρέφουν πάθη και ιδιαίτερα τον εγωισμό. Οι σημαντικότερες ανάμεσά τους είναι εκείνες που προέρχονται από τα θρησκευτικά πιστεύω με τα οποία μας γαλουχούν από την παιδική ηλικία.

Οι ψευδείς δοξασίες (φιλοσοφικές, θρησκευτικές, δογματικές, επιστημονικές, κλπ.) αποτελούν φραγμό στην πνευματική πρόοδο του ανθρώπου και τον οδηγούν σε εκδήλωση παθών. Ο ελεύθερος άνθρωπος που επιθυμεί να αποκαθαρθεί, δεν πρέπει να εγκλωβίζεται στις διάφορες δοξασίες του αλλά να τις εξετάζει, και να είναι έτοιμος να απορρίψει αυτές που διαπιστώνει ότι είναι πράγματι ψευδείς. Ψευδείς δοξασίες έχουμε όλοι μας και αυτές μας τις κληροδότησαν οι ανθρώπινες κοινωνίες κατά τις διαδοχικές μας ενσαρκώσεις. Οι ψευδείς δοξασίες, όπως προαναφέρθηκε, είναι το προπύργιο των παθών γιατί μας οδηγούν σε λανθασμένες σκέψεις και αποφάσεις, που είναι δυνατόν να περιλαμβάνουν και πάθη.

Επίσης, πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι τα πάθη που βασίζονται σε ψευδείς δοξασίες δεν εξαλείφονται από μόνα τους, αλλά πρέπει πρώτα να εξαλείψουμε αυτές.

Η ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΤΩΝ ΠΑΘΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΨΕΥΔΩΝ ΔΟΞΑΣΙΩΝ. Ο άνθρωπος εκείνος που ζει καθηλωμένος από τα πάθη του και τις ψευδείς δοξασίες του, δεν έχει την δυνατότητα να απαλλαγεί εύκολα από αυτά γιατί ο ίδιος τα εκτρέφει. Η εξάλειψη των παθών γίνεται από την διάνοια εκείνη που της το επιτρέπει ο τρόπος ζωής και το περιβάλλον στο οποίο βρίσκεται. Συνεπώς, προϋπόθεση για την απαλλαγή μας από τα πάθη είναι ο φυσικός βίος και το κατάλληλο περιβάλλον. Ο άνθρωπος ο οποίος θα επιτύχει να αποβάλλει τα πάθη της ατελούς του φύσης, και ιδιαιτέρως να κατανικήσει το πολύμορφο τέρας του εγωισμού, θα αποκαθαρωθεί. Τότε, αγνός πλέον από κάθε διανοητικό και ψυχικό ρύπο, εκδηλώνεται στην ψυχή του ο νόμος της αγάπης, που είναι ο φυγοκεντρικός νόμος της ψυχής, ο νόμος της ελευθερίας που είναι ο κεντρομολικός νόμος της ψυχής, και νόμος της δικαιοσύνης που είναι συγκερασμός των νόμων της αγάπης και της ελευθερίας. Οι εναρμονισθέντες με τις αλήθειες της Φύσεως άνθρωποι γίνονται δέκτες εμπνεύσεων που προέρχονται από πνευματικά όντα πέραν του ανθρωπίνου περιβάλλοντος.

Τα πάθη δεν θα επανεμφανιστούν αν, αντί αυτών, καλλιεργήσουμε ιδανικά τα οποία θα αντικαταστήσουν τα μέχρι τώρα πάθη μας. Την μετατροπή των παθών σε ιδανικά και την εξάλειψη του εγωισμού θα τα πετύχουμε με την δύναμη εκείνη που δημιούργησε τον άνθρωπο. Η δύναμη αυτή είναι η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΑΓΑΠΗ, που αποτελεί την συγκολλούσα το άπειρο δύναμη, και την συγκρατούσα αυτό σε αρμονία. Η ΑΓΑΠΗ είναι ο υπέρτερος Νόμος της Φύσεως και εκδηλώνεται στην ψυχή εκείνου που έχει εκδηλώσει τον Νόμο της Δικαιοσύνης και τον Νόμο της Αρμονίας. Το πρώτο και μεγάλο βήμα του ανθρώπου που επιθυμεί να απαλλαγεί από τα πάθη του, είναι να γνωρίσει τί είναι πάθος και τί ψευδής δοξασία, και ακολούθως να ερευνήσει τον εαυτό του. Το

δεύτερο βήμα, σε περίπτωση που διαπιστώσει ότι έχει πάθη, είναι να αποφασίσει να τα αποβάλλει και να εξαλείψει τις ψευδείς του δοξασίες. Επισημαίνεται εδώ ότι η αποβολή αυτή έχει ως αποτέλεσμα την πνευματική αναγέννηση του αποκαθαρωμένου από τα πάθη του ανθρώπου.

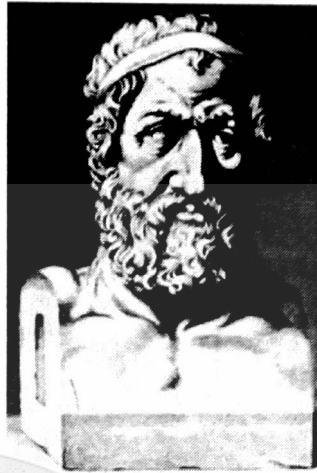
Το τρίτο βήμα είναι να γνωρίσει τα μέσα της πνευματικής του προόδου και ανόδου, που θα του επιτρέψουν να έλθει σε επαφή με τον Ουρανό ώστε με την βοήθεια των πνευματικών οντοτήτων του Ουρανού να αποκτήσει την Σοφία, να αποκτήσει Πνευματικό Οργανισμό, και να οδεύσει στον πνευματικό Όλυμπο. Η εξάλειψη των παθών και η πνευματική αναγέννηση ενός ανθρώπου χαρακτηρίζεται επιγραμματικά ως θάνατος και ανάσταση, και συμβολίζεται με την εαρινή ισημερία. Με αυτόν τον συμβολισμό εμφανίζεται σε όλες τις θρησκείες ο οδυνηρός θάνατος του κεντρικού ήρωα τους, και ακολούθως η ανάστασή του, όπως στον Χριστιανισμό έχουμε τον θάνατο και την ανάσταση του Ιησού, στην Ελληνική θρησκεία τον θάνατο και την ανάσταση του Ηρακλή.

Για να επιτύχει ο άνθρωπος στην εξάλειψη των παθών του και να απεγκλωβιστεί από τις ψευδείς του δοξασίες, πρέπει προηγουμένως να γνωρίσει τί είναι ΑΡΕΤΗ και ΗΘΙΚΗ, αλλά και να γίνει αφενός μεν ενάρετος και αφετέρου δε να εκδηλωθεί μέσα του η ηθική αρχή. Οι αρχές αυτές αποτελούν προϋπόθεση και για την κάθαρσή του. Η μελέτη και η γνώση του εαυτού μας θα έχουν ως αποτέλεσμα την εκδήλωση μέσα μας της Γνωστικής Νοήσεως. Προς τούτο όμως απαιτείται συνεχής και ειλικρινής αυτοέλεγχος και άοκνη προσπάθεια. Κατόπιν των ανωτέρω είναι πλέον ενδιαφέρον να εξετάσουμε τί είναι Αρετή και Ηθική.

ΑΡΕΤΗ. Η λέξη αρετή προέρχεται από το ρήμα «αρέσκω» που σημαίνει αρμόζω, και συνεπώς είναι η θέληση του ανθρώπου να κάνει εκείνο που αρμόζει περισσότερο στην ζωή του. Αυτό που αρμόζει να πράξουμε σε κάθε περίπτωση, θα το βρούμε στην πραγματικότητα η οποία υπάρχει στην Φύση. Και η μόνη πραγματικότητα είναι οι Φυσικοί Νόμοι με τους οποίους είναι εναρμονισμένοι όλοι οι κόσμοι του απείρου, και όχι οι ανθρώπινοι νόμοι ούτε ό,τι ισχύει στην ανθρώπινη υλοκειμενικότητα. Κατόπιν των ανωτέρω, ας δώσουμε τον ορισμό της αρετής: ΑΡΕΤΗ ΕΙΝΑΙ Η ΣΥΝΕΙΔΗΤΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΘΕ ΑΝΘΡΩΠΟΥ, Η ΟΠΟΙΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ.

Αυτήν την έννοια της αρετής που προβλέπει την εναρμόνιση του ανθρώπου προς την Φύση και τους Νόμους της, την δίδαξε ο Στωι-

κός φιλόσοφος Ζήνων ο Κιτιεύς (4οςπΧ αιώνας) ο οποίος έλεγε: «το ομολογούμενως τη Φύση ζην, όπερ εστί το κατ' αρετών ζην, άγει γαρ ημάς προς ταύτην η Φύσις». Δηλαδή, το να ζει κανείς ομολογούμενως σύμφωνα με την Φύση, που σημαίνει να ζει σύμφωνα με τους κανόνες της αρετής, μας οδηγεί η ίδια η Φύση. Ενδιαφέρον σε αυτό το σημείο είναι να εξετάσουμε τί είναι πράξεις αρετής: ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΡΕΤΗΣ ΕΙΝΑΙ ΕΚΕΙΝΕΣ ΟΙ ΟΠΟΙΕΣ ΦΕΡ ΟΥΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΦΥΣΙΚΟ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΟΥΝΤΑΙ ΚΑΤ' ΕΠΙΤΑΓΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ.

Εκείνες όμως οι πράξεις που γίνονται κατά συνειδητή εκτίμηση του ανθρώπου είναι ΠΡΑΞΕΙΣ ΣΥΝΕΙΔΗΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ, και όταν αυτές σχετίζονται με τους άλλους συνανθρώπους, τότε οι άνθρωποι αυτοί χαρακτηρίζονται ως πράγματι ηθικοί άνθρωποι, δηλαδή άνθρωποι που έχουν εκδηλώσει μέσα τους επιπροσθέτως τις αρχές της ηθικής.

ΗΘΙΚΗ. Η λέξη ηθική προέρχεται από το ρήμα «εθίζω» που σημαίνει συνηθίζω σε κάτι, δηλαδή κάνω κάτι από συνήθεια. Όστε η ηθική είναι κάτι το επίκτητο που αποκτάται με την έξη, και γενικότερα είναι η προσαρμογή των ενεργειών μας σε ένα υπόδειγμα ή πρότυπο. Η προσαρμογή μας σε αυτό μας οδηγεί σε πρόοδο και ανέλιξη, και αποτελεί την εκδήλωση της ηθικής μέσα μας. Ας δώσουμε, όμως, τον ορισμό της ηθικής και της ηθικής αρχής: **ΗΘΙΚΗ ΕΙΝΑΙ Η ΕΦΕΣΗ ΠΡΟΣ ΑΥΘΟΡΜΗΤΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ.** Εκ των προαναφερθέντων συνάγεται ότι πρέπει πρώτα να γίνει κανείς ενάρτεος, με την εναρμόνισή του προς τους νόμους της Φύσεως, και αυτό θα γίνει η δύναμη της θελήσεώς του και κατόπιν θα δημιουργηθεί μέσα του έφεση, ώστε η τήρηση αυτών των νόμων να γίνεται αυθόρμητα χωρίς κανένα ενδιασμό ή σκοπιμότητα. Συνεπώς ο άνθρωπος εκείνος που προσαρμόζεται αυθόρμητα στους Νόμους της Φύσεως εκδηλώνει και τις αρχές της ηθικής.

«**ΗΘΙΚΗ ΑΡΧΗ** για τα νοητικά όντα (κατά τον Σπ. Νάγο) είναι η γνώση των φυσικών δικαιωμάτων επί της ζωής και της προόδου των όντων, και η αναγνώριση των φυσικών δικαιωμάτων των άλλων και η προστασία τους. Η αναγνώριση των φυσικών δικαιωμάτων

δεν είναι τίποτε άλλο παρά εκπλήρωση ΚΑΘΗΚΟΝΤΟΣ, το οποίο επιβάλλει αυτή η ίδια η λειτουργία της Φύσεως.» Συνεπώς, η αναγνώριση των δικαιωμάτων των άλλων αποτελεί βασική αρχή, και το γεγονός αυτό τα χαρακτηρίζει ως ενεργούντα με συνείδηση του σκοπού τους. Στον άνθρωπο ο οποίος είναι εναρμονισμένος με τις αρχές της Αρετής και εκδηλώνει την Ηθική Αρχή, εκδηλώνεται μέσα του ΓΑΛΗΝΗ.

ΣΧΕΣΗ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗΣ.

Μεταξύ Ηθικής και Αρετής υπάρχει οπωσδήποτε διάκριση γιατί, όπως είδαμε, Αρετή είναι η εναρμόνιση του ανθρώπου προς τους Νόμους της Φύσεως, και Ηθική είναι η έφεση προς αυθόρμητη εφαρμογή των αρχών της αρετής προς τους άλλους. Η εκδήλωση των Νόμων της Αρετής και της Ηθικής είναι δυνατή μόνο στον άνθρωπο εκείνον ο οποίος δεν εγκλωβίζεται στα κατά συνθήκη πρότυπα των κοινωνιών, που συνήθως υπονομεύουν ριζικότατα την πρόοδο του ανθρωπίνου γένους. Συνεπώς, βάση της Αρετής είναι: ΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙ ΚΑΝΕΙΣ ΕΝΣΥΝΕΙΔΗΤΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΦΥΣΙΚΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ. Ενώ βάση της Ηθικής είναι: ΝΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΕΡΕΤΑΙ ΚΑΝΕΙΣ ΑΥΘΟΡΜΗΤΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΦΥΣΙΚΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ. Το προαναφερθέν δείχνει την βάση της απόλυτης ηθικής, της αντικειμενικής ηθικής, η οποία πρέπει να αναζητηθεί στην φύση της ανθρωπίνης ύπαρξης. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι: ΗΘΙΚΗ ΕΙΝΑΙ Η ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΡΟΠΟΝ ΑΥΘΟΡΜΗΤΟ.

ΚΑΘΗΚΟΝ. Οι άνθρωποι που γνωρίζουν τους φυσικούς νόμους, εκτός της αναγνώρισεως των δικαιωμάτων των άλλων έχουν καθήκον να αποκαλύπτουν τις θείες αλήθειες της Φύσεως στους αγνοούντες, αλλά δεκτικούς προς τούτο ανθρώπους, προς τον σκοπό να τους βοηθήσουν να προαχθούν και αυτοί. Συνεπώς ορίζεται περαιτέρω ως ΚΑΘΗΚΟΝ: Η ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ. Συνεπώς Καθήκον είναι η υποχρέωση του ανθρώπου που γνωρίζει αλλά και έχει εναρμονιστεί με τις αρχές της Αρετής και της Ηθικής, να μεταφέρει αυτές τις γνώσεις του προς τους άλλους.

λους. Οι άνθρωποι που ασκούν αυτό το καθήκον, τότε, όχι μόνον προάγονται περαιτέρω ψυχικά αλλά αποκτούν το δικαίωμα της αποκαλύψεως προς αυτούς, από θεία πνεύματα, θειότερης γνώσεως, σχέση έχουσα προς την μεταμόρφωση της οργανικής τους φύσεως και απόκτηση ενεργητικού μέσου της ψυχής τους καθαρά πνευματικού (δηλαδή πνευματικού οργανισμού).

ΔΕΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΩΤΕΙΝΗ ΔΙΑΝΟΗΣΗ. Τέλος, αποτέλεσμα της εναρμόνισης του ανθρώπου με τις αρχές της Αρετής και της Ηθικής, ως και της επιτέλεσης του Καθήκοντος, είναι να αποτελέσει δεκτική και φωτεινή διάνοηση. Δεκτική διάνοηση είναι εκείνη η οποία δέχεται ενσυνείδητα γνώσεις από υπέρτερα πνευματικά όντα. Τα πνευματικά αυτά όντα συνεχίζουν στους πνευματικούς κόσμους όπου βρίσκονται το έργο της δημιουργίας, και επιτελούν το καθήκον τους βοηθώντας τους ανθρώπους με δεκτική διάνοηση. Φωτεινή διάνοηση είναι εκείνη η οποία: α) συναισθάνεται την ανάγκη της εναρμόνισής της προς τους νόμους της θείας δημιουργίας, β) εμφανίζει αρμονία στην επικοινωνία της προς τις άλλες διανοήσεις, και γ) ασκεί αυθόρμητα τις αρχές της αρετής και της ηθικής προς τους συνανθρώπους.

Η ηθική καλλιέργεια του ανθρώπου δεν πρέπει να αρχίσει από το διόρθωμα των ηθών, αλλά από την μεταβολή του τρόπου της σκέψης και από τον σχηματισμό ενός χαρακτήρα. Συνήθως πολεμούμε χωριστά τα διάφορα ελαττώματα, αφήνοντας απείρακτη την ρίζα τους.

Όταν δεν δίνουμε αρκετή σημασία στις διατάξεις του καθήκοντος, όπως είναι γραμμένες στην καρδιά του ανθρώπου, και χρειαζόμαστε να επικυρωθούν με θαύματα, δείχνουμε έναν αξιοκατάκριτο βαθμό απιστίας.

Εμμανουέλ Καντ
(Η Θρησκεία)

Ποια Ελευθερία;

(Περιοδικό *Theosophy Ezine*, Ιούλιος 2011)

(Μετάφραση: Ιφργένεια Κασταμονίτη)

Αγαπητοί φίλοι,

Ζούμε σε έναν πολιτισμό που εκτιμά την ελευθερία. Κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί την αξία και την σπουδαιότητά της. Κατανοούμε όμως την φύση της; Γνωρίζουμε πώς να διαχειριστούμε την ελευθερία μας και να ανακαλύψουμε ποιο είναι το επόμενο στάδιο της; Συνήθως η λέξη ελευθερία υπονοεί ότι μπορούμε να πράξουμε ό,τι επιθυμούμε. Παρόλα αυτά, εδώ έγκειται ένα πολύ λεπτό ζήτημα. Με ποιο τρόπο γνωρίζουμε τι θέλουμε; Στον σύγχρονο υλιστικό μας κόσμο πιστεύεται πως ό,τι νιώθουμε, αυτό είμαστε, και κατά συνέπεια όταν κάποιος ενεργεί σύμφωνα με τα συναισθήματά του, αυτό σημαίνει ότι ασκεί την δική του ελευθερία.

Η εμπειρία της ζωής και η ψυχολογία μας διδάσκουν ότι ένα άτομο μπορεί να κατακλύζεται από πολλά διαφορετικά και συχνά αντικρουόμενα συναισθήματα. Ότι ένας ώριμος και νοητικά υγιής άνθρωπος θα

επιλέξει με σύνεση ποια από τα συναισθήματά του ή τις σκέψεις του θα ακολουθήσει στην πράξη, και ποια θα αγνοήσει. Ποιος ή τί είναι εκείνο μέσα μας που επιλέγει; Η σύγχρονη επιστήμη δεν το γνωρίζει με ακρίβεια, αλλά η Αρχονη σοφία διδάσκει ότι πρόκειται για τον Εαυτό. Τα συναισθήματα και οι σκέψεις που αναδύονται μέσα μας ίσως να μη τείνουν πάντοτε προς όφελός μας. Μπορεί ακόμη να μην προέρχονται από εμάς τους ίδιους.

Είναι γνωστό από ψυχικές έρευνες ότι η αύρα ενός ατόμου μπορεί να επηρεαστεί από ένα διερχόμενο συναισθηματικό σύννεφο, ή μια σκεπτομορφή, ένα νοητικό πεδίο, ένα ενεργειακό ρεύμα, καθώς και από ορατές ή αόρατες οντότητες. Η φύση της ζωής που συνθέτει το φυσικό μας σώμα συνιστά άλλη μια επιρροή που διαθέτει την δική της θέληση και την δική της πορεία εξέλιξης. Πρόκειται για τα φυσικά, αστρικά, και νοητικά στοιχειακά (*) που κυριαρχού-

νται από τις δικές τους ορέξεις και μπορούν να εθιστούν σε ορισμένες εμπειρίες, και επιδιώκοντάς τις τυφλά, θα λέγαμε, να καταστρέψουν έτσι την ίδια την προσωπικότητα του ατόμου. Θα πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι αυτό το είδος ελευθερίας μπορεί να ακυρώσει κάθε άλλο είδος της. Δεν είναι εφικτό να ασκήσει κανείς ταυτόχρονα και ισόποσα όλα τα είδη ελευθερίας. Ας εξετάσουμε μερικά παραδείγματα:

Εάν επιτρεπόταν στους ανθρώπους να κλέβουν και καθένας μπορούσε να αποσπάσει ό,τι ήθελε, τότε η κοινωνία θα κατέρρεε και θα αφανιζόταν η ελευθερία του ζην σε έναν εκπολιτισμένο κόσμο. Το έδαφος ή πάτωμα επάνω στο οποίο στεκόμαστε ή καθόμαστε, είναι στατικό και σταθερό. Εάν ήταν

ελεύθερο να περιφέρεται εδώ και εκεί, θα μπορούσαμε να βαδίσουμε επάνω του ή να σταθούμε ανεμπόδιστα; Ακριβώς επειδή το πάτωμα είναι στατικό, σταθερό και επίπεδο, εμείς έχουμε την ελευθερία να μετακινούμαστε εύκολα στο δωμάτιο. Κατά συνέπεια, προκειμένου να απολαύσει κάποιος την ελευθερία της δράσης, κάποιος άλλος θα πρέπει να παραμείνει παθητικός και υποστηρικτικός.

Εάν αναλογιστούμε το δίπολο ενεργητικό-παθητικό σε συνδυασμό με την πνευματική ανάπτυξη, θα διαπιστώσουμε ότι προκειμένου η Ψυχή να ασκήσει την ελευθερία της είναι απαραίτητο η Προσωπικότητα να αποβεί περισσότερο παθητική, προσαρμόζοντας τις δικές της ανάγκες σε εκείνες της Ψυχής. Αυτό αποκαλείται «Απάρνη-

ση». Ένας αναζητητής του πνεύματος θα αποστρέψει την προσοχή του μακριά από τις επιθυμίες και τις φιλοδοξίες της Προσωπικότητας, τείνοντας προς την σύλληψη της ελευθερίας και της Θέλησης της Ψυχής.

Ο σύγχρονος πολιτισμός είναι εξολοκλήρου απορροφημένος στην ικανοποίηση όλων των επιθυμιών ή ιδιοτροπιών της Προσωπικότητας. Εξ αυτού προέκυψε η ανισότητα, η διαφθορά, η αντικοινωνική συμπεριφορά, η περιβαλλοντολογική υποβάθμιση και μια πληθώρα άλλων προβλημάτων. Δημιουργήσαμε πράγματι έναν πολιτισμό που παρέχει ελευθερία στην Προσωπικότητα. Το ζητούμενο όμως είναι: Ωριμάζοντας η ανθρωπότητα απέκτησε επαρκείς εμπειρίες τέτοιου είδους, ώστε να μην τις αποζητά πλέον όπως ένα μικρό παιδί που έχει βαρεθεί τα παιχνίδια του μεγάλωνοντας; Από τεχνική άποψη η Προσωπικότητα, η οποία έχει φυσική, αστρική και νοητική φύση, ουδέποτε ικανοποιείται πα-

ρά μόνον προσωρινά. Η μόνη αληθινή απόδραση από αυτήν είναι διαμέσου του Πνεύματος, με την ενατένιση της πηγής της συνείδησης.

Η σημερινή κοινωνία, η οποία πιστεύει ότι διατηρεί τις ουσιαστικές ελευθερίες, δεν έχει απλώς εγκλωβιστεί σε ένα μόνο είδος ελευθερίας αλλά χάνει ακόμη και αυτό το ίδιο. Διότι η ελευθερία είναι κάτι που συνεχώς εξελίσσεται, και έχει έλθει η ώρα να βιώσουμε την μεγαλύτερη ελευθερία που είναι εκείνη της Ψυχής. Υπάρχουν είδη ελευθερίας που εύκολα μπορεί κανείς να απολαύσει. Προσφέρουν μια σύντομη ικανοποίηση αλλά οδηγούν στην δουλεία. Υπάρχουν όμως ελευθερίες για τις οποίες ο άνθρωπος οφείλει να εργαστεί επιμελώς, εισακούοντας τον ήχο της Αγάπης και την φωνή της Σοφίας, που οδηγούν σε μια ενδοξότερη ζωή και μια αληθινή απελευθέρωση.

Ειρήνη και Φως
Christian Bodhi

(*) (Σημ.ΛΙΣΟΥ) Για τα στοιχειακά, βλ. επίσης Ε. Π. Μπλαβάτσκι, Γιόγκα και Αποκρυφισμός, κεφ. Στοιχειακά και Στοιχειώδη (ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ)

ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

Γεράσιμος Διαμαντάτος

Ευρισκόμενοι οι άνθρωποι του 21ου αιώνα μΧ κάτοικοι του πλανήτη Γη, άρα και του φυσικού κόσμου, του υλικού Σύμπαντος, συμβαίνει να έχουμε αναπτύξει μονόπλευρα έναν τεχνολογικό πολιτισμό ο οποίος, εστιασμένος εις την υλική πλευρά της υπάρξεως και μάλιστα εις την κερδοσκοπική τάση αυτής, μας αποστερεί την πνευματική πραγματικότητα, την διαισθητική ικανότητα, και γενικώς την παγκόσμιο πνευματική εμπειρία. Έχουμε φθάσει στο νοητικό σημείο εκείνο κατά το οποίο δημιουργούμε ηλεκτρονικά τεχνολογικά θαύματα, επικοινωνούμε μέσω του ηλεκτρονικού υπολογιστή αλλά ταυτοχρόνως κατατάσσουμε τα θέματα τα πνευματικά στον χώρο της μυθολογίας, στον χώρο δηλαδή της φαντασίας, αρνούμενοι να δεχθούμε ότι και ο πνευματικός κόσμος είναι η ΑΛΛΗ πραγματικότητα. Έτσι γινόμαστε τυφλοί πνευματικά και επίσης ψυχικά δυστυχείς και υστερημένοι, λόγω της απουσίας βεβαιότητας περί του Σκοπού της ζωής μας και περί της μεταθανάτιας πραγματικότητας, η οποία είναι και η Μέγιστη Γνώση αφού οι αρχαίοι φιλόσοφοι μας ταυτίζουν την φιλοσοφία ΟΛΟΚΛΗΡΗ με την έρευνα του μυστηρίου του θανάτου!

Ευρισκόμενοι λοιπόν σε αυτήν την κατάσταση πνευματικής πλάνης, ακόμη και τότε ΔΕΝ είμαστε στο χάος της αμάθειας μό-

νοι. ΔΕΝ είμαστε πνευματικά ορφανοί. Ο Δημιουργός του παντός ακόμη και στο σκοτάδι της νύκτας αφήνει το χλωμό φως της Σελήνης να υποκαθιστά το ηλιακό φως, για να δημιουργείται η ιδέα της υπάρξεως του Ηλίου έστω και αν –κατά την νύκτα– ο Ήλιος δεν φαίνεται. Τοιουτοτρόπως, ακόμη και κατά την περίοδο της πνευματικής μας νύκτας υπάρχει κάποιο φως το οποίο μας δίδει θάρρος και ενδείξεις, ούτως ώστε να ανεύρουμε τον δρόμο προς το απόλυτο ΦΩΣ το οποίο υπάρχει και ανευρίσκεται. Ποιο είναι λοιπόν αυτό το συμβολικό Σεληνιακό φως το οποίο μας υποδεικνύει την πορεία προς τον συμβολικό Ήλιο, προς το πνευματικό Φως της Γνώσεως όλων των μυστηρίων της Φύσεως; Ποιο είναι το μέσον το οποίο μας σύρει έξω από το βαρύ σκοτάδι της αμάθειας, η οποία αποτελεί –κατά τον Βουδισμό– την μοναδική ΑΜΑΡΤΙΑ;

Είναι ακριβώς η ύπαρξη των μυστηρίων: δηλαδή των ανεξήγητων φαινομένων και γεγονότων της Φύσεως και της ζωής, τα οποία ομοιάζουν σαν συμβολικά πέτρινα σημάδια στην ατραπό της ζωής μας. Οδοδείκτες δηλαδή, οι οποίοι μας υποδεικνύουν την κατεύθυνση της ατραπού, ωσάν να μας γράφουν με χαραγμένα ιερογράμματα ότι υπάρχουν εμπειρίες και αλήθειες οι οποίες θα μας λύσουν το υπαρξιακό πρόβλημα έως το τέλος της, το οποίο είναι και η απόκτηση της Γνώσεως. Σκεπτόμεθα τώρα το πώς και κατά ποιόν τρόπο τα μυστήρια της Φύσεως καθοδηγούν προς την Γνώση. Αλλά, κατά πρώτον, ας δούμε ποία είναι αυτά τα μυστήρια: είναι κατά κύριο λόγο όλα τα φαινόμενα και τα γεγονότα εκείνα τα οποία ΔΕΝ ερμηνεύονται, ΔΕΝ εξηγούνται δια της υλιστικής λογικής, ούτε δια της συγχρόνου επιστημονικής δυνατότητας. Βεβαίως, άλλα αποτελούν ενδείξεις μικρές, και άλλα ενδείξεις μεγαλόφωνες έως και αποδεικτικού βαθμού δια την ύπαρξη του Πνευματικού Κόσμου!

Υπάρχουν λοιπόν εκείνα τα μυστήρια τα οποία αποκαλούμε «ψυχικά φαινόμενα», τα οποία έχουν κατά καιρούς ερευνηθεί από τις διάφορες εταιρείες ψυχικών ερευνών, από τις πνευματικές αδελφότητες, και τελευταία από την επιστήμη με πειράματα τα οποία έλαβαν χώρα ακόμη και εις την τέως Σοβιετική Ένωση, την έδρα του υλιστικού Μαρξιστικού τρόπου σκέψεως. Ψυχικά φαινόμενα είναι η ΤΗΛΕΠΑΘΕΙΑ, η ΤΗΛΕΚΙΝΗΣΗ, η ΑΝΥΨΩΣΗ (αντιβαρύτητα), η εξ αποστάσεως επίδραση σε ανθρώπους, ζώα και στην Φύση, η πυροβασία, η επικοινωνία με τα πνεύματα με την οποία τόσο πολύ έχει ασχοληθεί η Σχολή του Πνευματισμού, η κατάληψη ανθρώπων ή ζώων από πνεύματα. Επίσης, τα θαύματα ίασης ασθενών, τα οποία είναι τόσο αληθινά ώστε ο νομπελίστας ιατρός Alexis

Carrel αφιέρωσε –ως αυτόπτης μάρτυς– τόσες περιγραφές στο περίφημο βιβλίο του «Ο Άνθρωπος, αυτός ο Άγνωστος», όπου όχι μόνον περιγράφει θαύματα ιάσεων αλλά και τα υποστηρίζει ως ΑΛΗΘΕΣΤΑΤΑ! Έτσι, λοιπόν:

1. Η τηλεπαθητική μετάδοση της σκέψης από απόσταση
2. Η τηλεκίνηση αντικειμένων χωρίς παρέμβαση επαφής
3. Η ανύψωση ανθρώπου ή αντικειμένου δι' αντιβαρύτητας
4. Η επίδραση, ωφέλιμη ή καταστροφική εξ αποστάσεως, αυτά τα μυστήρια της Φύσεως υποδεικνύουν την ύπαρξη της ψυχής ως ξεχωριστής πραγματικότητας από το φυσικό σώμα, και αποτελούν ενδείξεις ισχυρές υπέρ της πνευματικής διδασκαλίας περί υπάρξεως και αθανασίας της ψυχής, όπως και οι θρησκείες του κόσμου υποστηρίζουν και αποκαλύπτουν.

Η ένδειξη η πλέον ισχυρή εδώ είναι η επικοινωνία με πνεύματα και η κατάληψη ανθρώπου ή ζώου από πνευματική οντότητα, φαινόμενο το οποίο υπογράφει και υποστηρίζει ο φημισμένος ψυχιάτρος N. O'Jacobson στα βιβλία του: «Απίθανες Εμπειρίες Ψυχικών Φαινομένων», και «Παραφυσικά Φαινόμενα και Παραψυχολογία». Υπάρχουν όμως και ισχυρότερες ενδείξεις από διαφορετικά φαινόμενα, όπως για παράδειγμα η πρόβλεψη του Μέλλοντος δια του χαρίσματος της προορατικότητας κάποιων χαρισματικών ανθρώπων,

δηλαδή τα «ενδιάμεσα» και οι προφήτες. Η δυνατότητα του ανθρώπου να προβλέπει μελλοντικά γεγονότα ακριβείας είναι μια πολύ ισχυρή ένδειξη ότι υπάρχει πνευματικός κόσμος, ο οποίος εμπεριέχει φωτογραφικά –κατά κάποιον τρόπο– γεγονότα τα οποία θα συμβούν, πριν να συμβούν!

Εδώ έχουμε να κάνουμε με ενδείξεις πνευματικής πραγματικότητας οι οποίες δεν μπορούν να αγνοηθούν ή να υποτιμηθούν, ακόμη και από τους πλέον πεισματικούς αρνητές. Το να διακρίνεις τα μελλοντικά γεγονότα σημαίνει –σε τελευταία σκέψη– ότι αυτά, αφού ακόμη δεν συνέβησαν, κάπου υπάρχουν μέσα στον χώρο καταγεγραμμένα ως ήδη συμβάντα. Ποια αιτία όμως και ποια διαδικασία τα κατέγραψε πριν συμβούν; Δεν αποκαλύπτεται έτσι ο πνευματικός κόσμος, ο οποίος προγνωρίζει ως Θεϊκός τα πάντα; Δεν αποκαλύπτονται έτσι οι ουράνιοι διδάσκαλοι, οι άγγελοι, η

ίδια η θεότητα ως Παντογνώστρια δύναμη; Πώς αλλιώς μπορεί να εξηγηθεί η Μελλοντογνωσία με ακρίβεια γεγονότων και όχι με γενικότητες; Επίσης, κάθε ερευνητής θα πρέπει τελικώς να λάβει υπόψη του σοβαρά και την ύπαρξη των μαντικών τεχνών και επιστημών: της χειρομαντείας, της αριθμομαντείας, αλλά πάνω από όλες την επιστήμη της Αστρολογίας, η οποία αποτελεί όχι ένδειξη αλλά απόδειξη του πνευματικού κόσμου όπως θα αναπτύξουμε σε επόμενο κεείμενο.

Μόνη η Αστρολογία έχει αυτήν την αποδεικτική δυνατότητα του πνευματικού κόσμου, όπως ο ψαλμωδός βασιλιάς Δαβίδ γράφει

στον Ψαλμό ΙΗ (ΙΘ) 18:2: «Οι ουρανοί διηγούνται (...) ΔΟΞΑΝ ΘΕΟΥ». Γράφει το εδάφιο αυτό, θέλοντας να μας υποδείξει ότι ΜΟΝΟΝ οι ουρανοί με τους νόμους των αστέρων (κατά την αστρολογική ερμηνεία τους) δύνανται να αποτελέσουν ΑΠΟΔΕΙΞΗ ύπαρξης του Πνευματικού κόσμου και του Δημιουργού του, του Μεγάλου Αρχιτέκτονα, ο οποίος, κατά τρόπο μαθηματικό τακτοποίησε τις πορείες των αστέρων ώστε να περιγράφουν αναλυτικά κάθε οντότητα, κάθε ανθρώπινο ον το οποίο υπήρξε, υπάρχει, ή θα υπάρξει στο μέλλον.

Τα μυστήρια της Φύσεως λοιπόν μας ομιλούν και μας αποκαλύπτουν την μεγαλειώδη παρουσία του Πνευματικού κόσμου, του Αγγελικού κόσμου, του κόσμου των κατώτερων πνευμάτων, αλλά και του Δημιουργού του. Δια της ερεύνης και της μελέτης λοιπόν των μυστηρίων της Φύσεως, ο άνθρωπος καθοδηγείται από την υλιστική τύφλωση στο Φως της Βεβαιότητας και της Γνώσεως. Έχουμε ήδη περάσει σε μian εποχή πνευματικού διαφωτισμού, στην αυγή της εποχής του Υδροχόου, την οποία επισημαίνουν οι πνευματικές αδελφότητες, οι διδάσκαλοι και οι αστρολόγοι. Η εποχή αυτή, ολίγον κατ' ολίγον, θα αποκαλύπτει, θα ερμηνεύει, και θα αποδεικνύει επιστημονικά ακριβώς αυτά τα λεγόμενα «Μυστήρια της Φύσεως».

Η σημερινή τελειοποιημένη τεχνολογία του ανθρώπου, τα ηλεκτρονικά μέσα, θα αναλύουν και θα αποδεικνύουν όσα εις το παρελθόν ήσαν δυσπρόσιτα ή απρόσιτα δια να κατανοηθούν, ελλείψει –ακριβώς– αυτών των επιστημονικών μέσων. Τοιουτοτρόπως, τα μυστήρια της Φύσεως θα παύσουν να αποτελούν πλέον αινίγματα αναπάντητα, θα παύσουν δηλαδή να αποτελούν μυστήρια. Έτσι, θα οδηγηθούμε στην ευτυχή κατάληξη αυτής της ερευνητικής πορείας, η οποία θα είναι ο διαφωτισμός της ανθρωπότητας περί του Πνευματικού κόσμου και της αρμονικής του λειτουργίας.

Η ανθρωπότητα θα γνωρίσει και θα αναγνωρίσει τον Δημιουργό μέσω της έρευνας των μυστηρίων της δημιουργίας του. Τελειώνουμε προτρέποντας τους αναγνώστες, τους αδελφούς, να ερευνήσουν ερασιτεχνικά και επιστημονικά τα μυστήρια της Φύσεως μέσα από τα έργα Ελλήνων και ξένων ειδικών (Τανάγρα, Πισσάνου, Kardec, Jacobson), όσα κατέγραψαν ως «ψυχικές έρευνες». Πάντως, η μελέτη της Αστρολογικής επιστήμης και μόνον αυτής, αποκαλύπτει την ύπαρξη Δημιουργού του Σύμπαντος και την μαθηματική νομοτέλεια της Δημιουργίας. «Οι ουρανοί διηγούνται δόξαν Θεού».

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΜΙΛΙΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Είσοδος Ελευθέρα – Ώρα 8:00 μμ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

- Παρασκευή 4, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Θεόδωρος Κατσιφής: Ο κόσμος του Σπινόζα
Δευτέρα 7, ΑΘΗΝΑ. Ρένα Κεφαλούδη: Συγκρίνοντας τους παλαιούς Θεούς με τους νέους
Τρίτη 8, ΗΛΙΟΣ. Εισήγηση/συζήτηση Θεοσοφικού Θέματος (*)
Πέμπτη 10, ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΣΑΚΑΣ. Κυριακή Αντωνίου:
Πυθαγόρας και Πυθαγόρειος Σχολή – Μυήσεις (μέρος 1ον)
Παρασκευή 11, ΑΛΚΥΩΝ. Μάρκος Βουτσίνος: Η αίρεση των Αδελφών της Καθαρότητας
Τρίτη 15, ΟΡΦΕΥΣ. Εισήγηση/συζήτηση Θεοσοφικού θέματος
Τετάρτη 16, ΥΠΑΤΙΑ. Εισήγηση/συζήτηση Θεοσοφικού Θέματος
Πέμπτη 17, ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΣΑΚΑΣ. Κυριακή Αντωνίου:
Πυθαγόρας και Πυθαγόρειος Σχολή – Μυήσεις (μέρος 2ον).
Παρασκευή 18, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Δημήτρης Δεληπέτρος: Ηθική και Θρησκεία
Δευτέρα 21, ΑΘΗΝΑ. Αντώνης Παπανδρέου: Παράκελσος
Τρίτη 22, ΗΛΙΟΣ. Εισήγηση/συζήτηση Θεοσοφικού Θέματος
Πέμπτη 24, ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΣΑΚΑΣ. Γιώργος Γιανναδάκης:
Οι μεταρρυθμίσεις του Ακενατών και το Ιερατείο.
Παρασκευή 25, ΑΛΚΥΩΝ. Νίκος Χαριζάκος:
Πυθαγόρεια Εσωτερική Φιλοσοφία και Παιδεία.
Τρίτη 29, ΟΡΦΕΥΣ. Εισήγηση/συζήτηση Θεοσοφικού Θέματος
Πέμπτη 31, ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΣΑΚΑΣ. Κυριακή Αντωνίου:
Πυθαγόρας και Πυθαγόρειος Σχολή – Μυήσεις (μέρος 3ον).

(*) Τα μέλη των σποών ΗΛΙΟΣ και ΟΡΦΕΥΣ συναποφασίζουν σε κάθε συνάντησή τους το προς συζήτηση θέμα της επόμενης συνάντησης.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

- Παρασκευή 1, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Θεόδωρος Θεοφάνους: Εμμανουήλ Καντ
Δευτέρα 4, ΑΘΗΝΑ. Νίκος Τσεκούρας: Περί Αγάπης (μέρος 1ον, Κεντρομόλος)

- Τρίτη 5, ΗΛΙΟΣ. Εισήγηση/συζήτηση Θεοσοφικού Θέματος
Πέμπτη 7, ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΣΑΚΑΣ. Γιώργος Γιανναδάκης:
Διαχρονικά Μυσταγωγικά Τάγματα.
- Παρασκευή 8, ΑΛΚΥΩΝ. Παναγιώτης Παπασιώτης: Το τέλος του Κάρμα.
- Τρίτη 12, ΟΡΦΕΥΣ. Εισήγηση/συζήτηση Θεοσοφικού Θέματος.
- Πέμπτη 14, ΑΡΤΕΜΙΣ. Εσωτερικός Κύκλος (μόνο για μέλη της στοάς)
- Παρασκευή 15, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ.
ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ.
- Δευτέρα 18, ΑΘΗΝΑ. Νίκος Τσεκούρας: Περί Αγάπης (μέρος 2ον – Φυγόκεντρος)
- Τρίτη 19, ΗΛΙΟΣ. Εισήγηση/συζήτηση Θεοσοφικού Θέματος
- Τετάρτη 20, ΥΠΑΤΙΑ. Εισήγηση/συζήτηση Θεοσοφικού Θέματος
- Πέμπτη 21, ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΣΑΚΑΣ. Κυριακή Αντωνίου: Πυθαγόρειοι αριθμοί – η Μονάς.
- Παρασκευή 22, ΑΛΚΥΩΝ. Θεόδωρος Κατσιφής: Η κοσμολογία του Κρισναμούρτι.
- Τρίτη 26, ΟΡΦΕΥΣ. Εισήγηση/συζήτηση Θεοσοφικού Θέματος.
- Πέμπτη 28, ΑΡΤΕΜΙΣ. Γιώργος Αρώνης: Πτώση και Αποκατάσταση.
Λόγος για το Ανείπωτο και την Θέωση.
Η έννοια του Άρρητου στις Εσωτερικές παραδόσεις
και η σχέση Του με την ανθρώπινη ψυχή.
- Παρασκευή 29, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Γιώργος Στεφανής: Περί Θανάτου

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

- Δευτέρα 2, ΑΘΗΝΑ. Σπύρος Παρασκευάς: Η καταγωγή του Χριστού
- Τρίτη 3, ΗΛΙΟΣ. Εισήγηση/συζήτηση Θεοσοφικού Θέματος
- Πέμπτη 5, ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΣΑΚΑΣ. Κυριακή Αντωνίου: Πυθαγόρειοι αριθμοί – η Δυάς.
- Παρασκευή 6, ΑΛΚΥΩΝ. Αντώνης Παπαναστασόπουλος: Πλάτων Δρακούλης
- Τρίτη 10, ΟΡΦΕΥΣ. Εισήγηση/συζήτηση Θεοσοφικού Θέματος.
- Τετάρτη 11, ΥΠΑΤΙΑ. Εισήγηση/συζήτηση Θεοσοφικού Θέματος
- Πέμπτη 12, ΑΡΤΕΜΙΣ. Εσωτερικός Κύκλος (μόνο για μέλη της στοάς)
- Παρασκευή 13, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Ελεύθερη Συζήτηση:
Εσωτερικές Αναζητήσεις – Στόχος και Επίτευξη.
- Δευτέρα 16, ΑΘΗΝΑ. Αντώνης Παπαναστασόπουλος: (...) ET IN ARCADIA EGO (...).
- Τρίτη 17, ΗΛΙΟΣ. Εισήγηση/συζήτηση Θεοσοφικού Θέματος.
- Πέμπτη 19, ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΣΑΚΑΣ. Γιώργος Γιανναδάκης:
Η σχέση του Χριστιανισμού με τον Ισλαμισμό και τον Γιαχβισμό.
- Παρασκευή 20, ΑΛΚΥΩΝ. Φώτης Σίνος: Πνευματική Ιεραρχία.

ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΣΤΟΑ «ΜΙΝΩΣ», ΗΡΑΚΛΕΙΟ, ΚΡΗΤΗ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Εξέλιξη της ανθρωπότητας στον Πλανήτη μας (*Μυστική Δοξασία*)

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Εποπτεία της εξέλιξης της ανθρωπότητας (*Μυστική Δοξασία*)

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

Τα σώματα του ανθρώπου

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Ελευθερία Βουλήσεως και Κάρμα

ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΣΤΟΑ «ΡΑΔΑΜΑΝΘΥΣ», ΗΡΑΚΛΕΙΟ, ΚΡΗΤΗ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Η ανθρωπίνη εξέλιξη από την σκοπιά του αόρατου κόσμου

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Εποπτεία από βοηθούς της ανθρωπότητας.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

Περί Τσάκρας ή κέντρων του ανθρωπίνου σώματος

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Νόμοι της Δικαιοσύνης: Κάρμα – Περωμένο, κλπ.

Παρακαλούμε τους συνδρομητές του περιοδικού ΙΛΙΣΟΣ να μεριμνούν τακτικά για την εξόφληση της ετήσιας συνδρομής τους, η οποία ανέρχεται στο ποσό των 15€ για Ελλάδα & Κύπρο και 20€ για το εξωτερικό (Δηλ. 4 τεύχη ετησίως συν ταχυδρομικά έξοδα). Αν διαμένετε στην επαρχία, μπορείτε να επικοινωνείτε με τους κατά τόπους αντιπροσώπους μας.

Μεταξύ μας

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τα Γραφεία του «ΙΛΙΣΟΥ»
Βουκουρεστίου 25, α' όροφος,
είναι ανοικτά κάθε ημέρα από
19.30 - 21.30, εκτός Σαββάτου
και Κυριακής.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ-ΔΩΡΕΕΣ

Παρακαλούμε όπως απο-
στέλλετε με ταχυδρομική
επιταγή προς: Περιοδικό

« Ι Λ Ι Σ Ο Σ »

**ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 25,
106,71 Αθήνα.**

Επίσης αποστέλλετε με τρα-
πεζική επιταγή μόνο εις:
Θεοσοφική Εταιρεία, Βου-
κουρεσίου 25, 106 71, Αθήνα
ή με κατάθεση στον λογ/σμό
Εμπορικής Τράπεζας:
IBAN GR22 0120 3380 0000
0003 4738 734

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ

Κεφαλλονιά, Γ. Διαμαντάτος,
τηλ. 6944331000

Βόλος, Γ. Κουκουβίνος,
τηλ. 6946146763

Κρήτη, Στ. Βασιλάκης,
τηλ. 6937005048

Θεσ/νίκη, Γ. Βαφειάδης,
τηλ. 2313016807

Τρίκαλα, Στ. Λιγάτσικας,
τηλ. 6977679184/

Πάτρα, Σ. Ιγγλέσης,
τηλ. 6944907479

Σύρος, Π. Ζαραφονίτης,
τηλ. 6932327646

Θράκη, Γ. Τρανοπούλου,
τηλ. 6976488448

Κύπρος, Αθ. Παπαδόπουλος,
τηλ. 00035724654511

Τα άρθρα που δημοσιεύονται στο περιοδικό ΙΛΙΣΟΣ,
φέρουν την ευθύνη των αρθρογράφων για το περιεχό-
μενό τους και δεν λογοκρίνονται ούτε απηχούν απα-
ραιτήτως τις απόψεις του περιοδικού.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ:

(Έκπτωση για μέλη και συνδρομητές εντός παρένθεσης)

Στα Πόδια του Διδασκάλου - Κριναμούρτι	5€
Η Εξέλιξη της Μορφής και της Ζωής - Άννη Μπέζαντ.....	10€ (-5)
Προσέγγιση στην Πραγματικότητα - N. Sri Ram.....	8€
Οι Βαθύτερες Όψεις της Ζωής - N. Sri Ram	8€
Επιλογή Ιλισού - τόμος 1959-61, τόμος 1962-65, τόμος 1966-70, τόμοι 1973-78, τόμος 1991, 1992, τόμος 1993.....	12€ (-2)
Τεύχη Ιλισου 1976-99.....	1€
Τεύχη Ιλισού 2000-2009.....	2€
Τεύχη Ιλισού 2010 -	3€
Το Κλειδί της Θεοσοφίας - Έλενα Π. Μπλαβάτσου.....	18€ (-3)
Η Φωνή της Σιγής - Έλενα Π. Μπλαβάτσου	10€ (-2)
Τα Πρώτα Βήματα στον Αποκρυφισμό - Έλενα Π. Μπλαβάτσου.....	10€ (-2)
Αόρατοι Βοηθοί - C. W. Leadbeater	14€ (-2)
Σ' Εκείνους που Πενθούν. - C. W. Leadbeater.....	8€
Οι Επτά Κοσμικές Ακτίνες - Ernest Wood.....	14€ (-2)
Το Φως της Ασίας - Sir Edwin Arnold.....	14€ (-6)
Γιόγκα και Αποκρυφισμός - Έλενα Π. Μπλαβάτσου	30€ (-5)
Ζωή στο Επέκεινα - C. W. Leadbeater	25€ (-5)

Υπό έκδοση

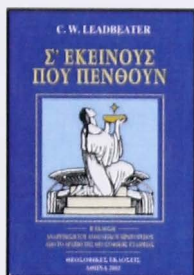
Μύστες, Απόκρυφα και Μαγικές Τέχνες - Έλενα Πέτροβα Μπλαβάτσου
Βιβλίο Α και Βιβλίο Β

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή

Όνοματεπώνυμο.....Τηλέφωνο.....
Όδός.....Αριθμός.....Πόλη.....Τ.Κ.....

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

από τις Θεοσοφικές Εκδόσεις

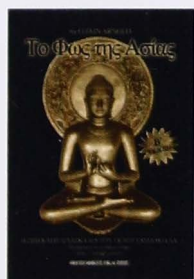
C W. Leadbeater
**Σ' Εκείνους
που Πενθούν**

C W. Leadbeater
Αόρατοι Βοηθοί

Ernest Wood
**Οι Επτά
Κοσμικές Ακτίνες**

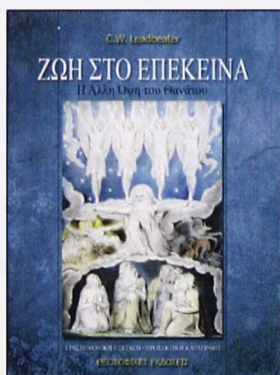

Sir Edwin Arnold
Το Φως της Ασίας

Κυκλοφόρησε
από τις ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
το έργο του C. W. Leadbeater

ΖΩΗ ΣΤΟ ΕΠΕΚΕΙΝΑ Η Άλλη Όψη του Θανάτου

(Επιστημονική έρευνα – Προσεκτική καταγραφή)

Υπάρχει ζωή μετά τον θάνατο; Πού πηγαίνουμε; Τι είναι το καθαρτήριο και η γκριζα ζώνη; Πώς αντιμετωπίζεται το στοιχειακό της επιθυμίας; Γιατί ορισμένοι άνθρωποι αποβιώνουν πρόωρα; Τι συμβαίνει με τα μικρά παιδιά;

Αντικρούοντας την δεισιδαιμονία και τον φόβο περί θανάτου, ο συγγραφέας επιχειρεί να παρουσιάσει μιαν άλλη όψη του αναπόφευκτου αυτού συμβάντος και των προεκτάσεών του. Προσπαθεί να δώ-

σει σαφείς απαντήσεις στα διάφορα ερωτήματα που ανέκαθεν απασχολούσαν τον άνθρωπο σε κάθε εποχή, να καταπολεμήσει την άγνοια που γεννά την δυστυχία, να απαλύνει τον ανθρώπινο πόνο και την αγωνία για την απώλεια των προσφιλών προσώπων. Αφιερώνει ένα μεγάλο μέρος στην ύπαρξη οπτασιών, το φαινόμενο των οποίων πραγματεύεται με ιδιαίτερη προσοχή. Τι είναι, πότε εμφανίζονται και τι επιζητούν; Πώς πρέπει να συμπεριφερθεί κανείς;

Επιπλέον, παραθέτει τα συμπεράσματα εκτεταμένης έρευνας περί πνευματισμού, θέτοντας εύλογα ερωτήματα. Τι είναι εκείνο που επικοινωνεί; Υπάρχουν επιπτώσεις στο διάμεσο και τους συμμετέχοντες σε μια πνευματιστική συνεδρία; Πώς επηρεάζεται ένας νεκρός από την πρακτική αυτή; Ποια είναι η θέση της Θεοσοφίας;

(σελ. 370, μέγεθος: 17X24, Λ.Τ. 25 €)

(Συνδρομητές ΙΛΙΣΟΥ & Μέλη της Θ.Ε. 20 €)

ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ